

Völgy Vidék Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

Felülvizsgálat 2011.

TARTALOMJEGYZÉK

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
1.1. A VÖLGY VIDÉK HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA JÖVŐKÉPE	3
1.2. FŐBB CÉLKITŰZÉSEK	3
1.3. A FELÜLVIZSGÁLAT CÉLJA	4
1.4. A FELÜLVIZSGÁLAT SORÁN ALKALMAZOTT NYILVÁNOSSÁGI INTÉZKEDÉSEK, RÉSZTVEVŐK	4
1.5. A FELÜLVIZSGÁLAT SORÁN ELFOGADOTT MÓDOSÍTÁSOK	4
2. HELYZETELEMZÉS	5
2.1. A VÖLGY VIDÉK LEADER HELYI AKCIÓCSOPORT ÁLTAL LEFEDETT TERÜLET ISMERTETÉSE	5
2.1.1. A térség általános jellemzői.....	5
2.1.2. A térség környezeti állapota, földrajzi jellemzői, földhasználati módok.....	6
2.1.3. Demográfiai helyzet.....	6
2.1.4. Gazdasági környezet.....	7
2.1.5. Társadalmi környezet	8
2.2. A VÖLGY VIDÉK LEADER HELYI AKCIÓCSOPORT ÉS A HELYI PARTNERSÉG	9
2.3. A LEADER MEGVALÓSÍTÁS SORÁN ELÉRT EREDMÉNYEK ÁTTEKINTÉSE	10
2.4. A VVK HVS FELÜLVIZSGÁLATÁNAK INDOKOLTSÁGA	12
2.5. SWOT ELEMZÉS.....	13
3. A VÖLGY VIDÉK HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA	16
3.1. A VVK HVS JÖVŐKÉPE	16
3.2. A VVK HVS KAPCSOLÓDÁSA A TÉRSÉG SZÜKSÉGLETEIHEZ	17
3.3. A VVK HVS FŐ CÉLKITŰZÉSEI	18
3.4. A VVK HVS INTÉZKEDÉSEI.....	19
3.5. FORRÁSALLOKÁCIÓ.....	19
4. A VÖLGY VIDÉK HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁVAL KAPCSOLATOS INTÉZKEDÉSEK	20
4.1. NYILVÁNOSSÁGI INTÉZKEDÉSEK, PROJEKTÖTLET-GYŰJTÉS.....	20
4.2. A VVK HVS VÉGREHAJTÁSA	21
5. MELLÉKLETEK	23
5.1. A VVK HVS FELÜLVIZSGÁLAT SORÁN VÉGZETT TEVÉKENYSÉGEK	23
5.2. PÉNZÜGYI TÁBLÁZATOK, FORRÁSALLOKÁCIÓ	23
5.3. A NYILVÁNOSSÁGI INTÉZKEDÉSEKRE VONATKOZÓ IGAZOLÓ DOKUMENTUMOK.....	23
5.4. TÉRKÉPEK, ÁBRÁK, TÁBLÁZATOK	23
5.5. A TÉRSÉGRE VONATKOZÓ EGYÉB STRATÉGIÁK LISTÁJA	34
5.6. FENNTARTHATÓSÁGI ALAPELVEK	34

© Völgy Vidék Közösség

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a dokumentumhoz kötődő (a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga) és a végrehajtáshoz való jog fenntartva. A mű a Völgy Vidék Közösség írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

1. Vezetői összefoglaló

1.1. A Völgy Vidék Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

A Völgy Vidék Közösség által megfogalmazott alapelveknek való megfelelés áthatja az egész Völgy Vidék Helyi Vidékfejlesztési Stratégiát és annak jövőképét. Ezek az alapelvek a következők:

- ✓ fenntarthatóság alapelve,
- ✓ térségi együttműködések prioritásának alapelve,
- ✓ ökológiai korlátok figyelembevételének alapelve,
- ✓ a „kicsi szép” humánökológiai alapelv,
- ✓ komplexitásra törekvés alapelve,
- ✓ innovativitásra törekvés alapelve,
- ✓ integrált megközelítés: ágazatközi gondolkodás és tervezés alapelve,
- ✓ nyilvánosság biztosításának alapelve,
- ✓ esélyegyenlőség alapelve.

Az ezen alapelvek mentén kialakított, térségi együttműködésekre épülő, komplex stratégia magában foglalja a térségre jellemző, alapvető értékeket és célokat. Ezek együttesen határozzák meg a fejlesztési lehetőségeket. A Völgy Vidék jövőképe a következő:

2013-ra az önellátásra, önvédelemre és önrendelkezésre épülő alulról jövő kezdeményezések révén nő a térségben megtermelt javak helyben történő felhasználása, és az egymást erősítő programszervezések révén a térség a környező városok rekreációs zónájává válik, olyan ismert kultúrtájává és vonzó lakó-szolgáltató környezetté, ahol a belső társadalmi és gazdasági integráció foka magas.

1.2. Főbb célkitűzések

A Völgy Vidék Közösség 5 célkitűzése a térség legfontosabb fejlesztési területeit emeli ki, és ezek 16 intézkedésére összpontosítja a HVS forrásait. Ezek a következők:

A. célkitűzés: „A Völgy Vidék helyi adottságaira építő vállalkozások fejlesztése”

- A1. Mikro-vállalkozások létrehozása és fejlesztése
- A2. Helyi termékek minőségfejlesztése, feldolgozásának, értékesítésének és marketingjének fejlesztése
- A3. Vállalkozások felkészítése vidékfejlesztési feladatokra, együttműködésük fejlesztése

B. célkitűzés: „A Völgy Vidék örökségeinek megőrzése”

- B1. Vidéki örökség megőrzése
- B2. Helyi kulturális értékek megóvása és fejlesztése
- B3. Természeti értékek fejlesztése

C. célkitűzés: „Az életminőség fejlesztése a Völgy Vidéken”

- C1. Falumegújítás- és fejlesztés
- C2. Helyi köz- és piaci szolgáltatások fejlesztése, közösségi tér kialakítása
- C3. Hátrányos helyzetű csoportok (fogyatékkal élők, romák) támogatása
- C4. Partnerségi együttműködések és kommunikáció fejlesztése, térségen belüli együttműködési hálózatok kialakítása

D. célkitűzés: „A völgyvidéki értékeket bemutató turizmus élénkítése”

- D1. Turisztikai tevékenységek ösztönzése
- D2. Lovas-, bor, rekreációs és kulturális turizmusfejlesztés, programszervezés
- D3. Egységes turisztikai csomagok, arculat és információs rendszerek kialakítása

E. célkitűzés: „A környezet megóvása a Völgy Vidéken”

- E1. Hulladékgyűjtés és fejlesztése
- E2. Környezettudatos életmód terjesztése
- E3. Megújuló energiaforrásokra épülő fejlesztések

Az intézkedések közül kis értékű fejlesztés ...%-ban valósul meg, míg a komplex projektekre ...% jut.

1.3. A felülvizsgálat célja

A Völgy Vidék HVS felülvizsgálatának alapvető célja, hogy az eddig elért eredmények, az országban és a világban zajló társadalmi és gazdasági folyamatok hatásai, a térség folyamatosan változó fejlesztési igényei menet közben – kellő rugalmasságot biztosítva – beépülhessenek a végrehajtás folyamatába. Cél hozzájárulni a LEADER program 2007-2013 programozási időszakon átnyúló folytatásának megalapozásához is.

Gazdaságfejlesztés terén a Völgy Vidék Közösségnek olyan utat kell járnia, amely enyhíti függőségét a nagy, számára befolyásolhatatlan piacoktól, energia- és termékellátásoktól. Ez az út, a mainál sokkal jobban az önellátásra törekvő helyi társadalmi-gazdasági rendszerre való fokozatos áttérés útja. Szemben az évszázados meghatározottságot jelentő nagyváros-ellátó gazdasági berendezkedéssel. Mindez a térségi vidékfejlesztés, azon belül a LEADER-program végrehajtása és támogatásai főbb irányainak meghatározása szempontjából is kiemelkedő, és új intézkedések bevezetését, korábbiak átalakítását alapozza meg. A munkahelyteremtést és a K+F+I fejlesztésének elsődlegességét figyelembe vevő kormányzati stratégiai és fejlesztési forrásallokációs irányváltással párhuzamosan, a VVK HVS-nek az eddigieknél sokkal jobban kell a vidéken élők helyben megtartását elősegítő, az életminőséget hathatósan javító munkahelyteremtő, vállalkozás- és turizmusösztönző tevékenységekre koncentrálnia.

1.4. A felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

A Völgy Vidék HVS tervezésében az itt élő lakosság, az itt működő vállalkozások, önkormányzatok, civil szervezetek, ill. a vidékfejlesztésben érintett más aktorok részvételi lehetőségét számos, a teljes körű nyilvánosság elérését támogató intézkedés biztosította a folyamat minden egyes elemére kiterjedően. A 2011-es felülvizsgálat során ezek a következőkre terjedtek ki: hirdetések, internetes közzétételi formák, konzultációs lehetőségek különböző formáinak biztosítása (személyes, telefonos, e-mail-es), nyilvános döntések, megbeszélések és egyeztetések, ill. meghirdetett helyi lakossági fórumok.

1.5. A felülvizsgálat során elfogadott módosítások

A VVK HVS felülvizsgálata során az elfogadott módosítások hatására javult a helyzetelemzés célzottsága és mélysége. Ez lehetővé tette a jövőkép pontosabb és a célkitűzések, valamint az intézkedések konkrétabb megfogalmazását. Egyúttal az utóbbiak kiegészítését is, amelyben azonban az ÚMVP III. tengelyével kapcsolatos végrehajtás eddigi – kisebb részben a Völgy Vidék egyediségéből adódó – tapasztalatai jutottak nagyobb befolyáshoz. Jelentős mérvű csökkenés és egyszerűsödés következett be a HPME-szerkezetben, amely nagyrészt a célterülettervezés korábbi kormányzati időszakra eső negatív tapasztalataival és a központi meghatározottság jelenlegi irányváltásával függ össze.

Tematika szempontjából megerősítettük a helyi adottságokra épülő gazdaságfejlesztéséhez kötődő munkahelyteremtést és -megtartást. Továbbá erőteljesebben kiemeltük a térségi turizmusfejlesztésen belül a meglévő értékekhez kapcsolódó természetközeli és aktív turisztikai attrakciók támogatását, ill. az ezekhez kapcsolódó és a térségi alapú programszervezést. A kultúra területén a hagyományőrzés, a civil szervezetek és a rendezvények tekintetében a meglévő szervezetek aktivitásának növelése és a térségi/helyi szintű szervezés, ill. a célzottság fokozása került előtérbe.

2. Helyzetelemzés

2.1. A Völgy Vidék LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése

2.1.1. A térség általános jellemzői

A Völgy Vidék LEADER térség Fejér megye északi-északkeleti részén fekszik. Települései Budapesttől mintegy 30-55 km-re találhatóak. A 60.751 ha kiterjedésű vidékfejlesztési célú egységet 17 egymással szomszédos települési önkormányzat területe alkotja. Közülük 7 teljes mértékben lefedi az ercsi statisztikai kistérséget (Baracska, Ercsi, Gyúró, Kajászó, Martonvásár, Ráckeresztúr és Tordas), míg 9 a bicskei (Alcsútdoboz, Csabdi, Etyek, Felcsút, Mány, Óbarok, Tabajd, Vál és Vértesacs) és további 1 (Lovasberény) a székesfehérvári statisztikai kistérség része (*1. térkép*).

Völgy Vidék a Közép-dunántúli Régió peremén határos a Budapest melletti agglomerációs településekkel. Részben ebből adódóan a térség településeinek általános fejlettsége, illetve fejlődési dinamizmusa kedvező értékeket mutat országos összevetésben. Jogszabály szerinti hátrányos besorolású település nincs a térségben.

A földrajzi fekvésből következő adottságok jelentős mértékben meghatározzák Völgy Vidék társadalmi-gazdasági helyzetét, és nagyban befolyásolják lehetőségeit, kilátásait. Többek között évszázadok óta jellemző, hogy a térségben kialakult gazdasági szerepkör túlnyomórészt városellátó jellegű. A Völgy Vidék termékeinek és szolgáltatásainak nagyobbik részét a közeli nagyváros és környezete igényei hívták életre és tartják fenn. A társadalom és a szokások átalakulásával, a lakosság költözési irányainak és tendenciáinak változásával azonban ennek a mérséklődése várható, amelyet célszerű is elősegíteni megfelelő helyi gazdaságfejlesztési eszközök alkalmazásával (pl. kisléptékű helyi feldolgozó üzemek, ill. a feldolgozás szintjének emelése). Az ipari parkok még nem érték el a térség határát, helyben csak kisebb méretű ipari övezetek találhatóak. A térségében egyedül Ercsi számára prognosztizálható jelentősebb ipari tevékenységre alapozott gazdasági fejlődés.

A térség földrajzi fekvéséből adódóan a Budapest-központú országos sugárirányú úthálózat három ponton is áthalad rajta. Az M1, M6, M7 autópályák, az 1-es, 6-os és 7-es számmal jelzett főközlekedésű utak, a területet keresztező három fő vasútvonal kiemelt szerepet játszanak az itt lakók életében. A korábbi évek központilag ösztönzött fejlesztési lehetőségeinek köszönhetően, a települések csatornázottsága, vezetékes gázzal való ellátottsága megfelelő szintű, de további fejlesztésekre is szükség van. A belső utak, járdák, felszíni vízelvezetők állapota leromlott, az önkormányzatoknak az intézmények működtetésén felül, komolyabb infrastrukturális és térségi fejlesztésekre fordítható forrás egyre kevésbé áll rendelkezésére.

A térségben minden településen működik egészségügyi és közművelődési alapszolgáltatás, van óvoda, de az általános iskolákat már érintették összevonások, ill. kistérségi fenntartásba történő átszervezések. Középiskola nincs a térségben, de a környező városok elérhető távolságban nyújtják ezt a szolgáltatást, akárcsak a felsőfokú képzéseket. A Völgy Vidéken az életminőséget javító szolgáltatások részben még mindig hiányosak. Egészségügyi szakellátó központok, szabadidős centrumok, civil házak nem jöttek létre az elmúlt két évtizedben, ugyanakkor jelentős előrelépések történtek e téren az elmúlt 1-2 évben (pl. szakorvosi ellátó-központok álltak szolgálatba Ercsiben és Bicskén, integrált közösségi szolgáltató terek létrejötte várható Lovasberényben, Baracsán, Etyeken, Ráckeresztúron, Tordason és Tabajdon).

Az etyeki dombok, a Vértesalja, a Szent László patak és a Váli-víz övezte kultúrtáj részben nélkülözi a megfelelő turisztikai infrastruktúrát, pedig természetközeli értékeiből adódóan lehetőség lenne mind kerékpáros, bakancsos, megfigyelő, lovas, bor-, gasztronómiai, hagyomány- és egyéb értékkeremtő turisztikai szolgáltatások kiépítésére. A szálláslehetőségek és a kapcsolódó turisztikai szolgáltatások hiányosak, a meglévők is csak részben megfelelő színvonalúak. Adottságai alapján ugyanakkor a Völgy Vidék a környező nagyvárosok rekreációs zónájává válhat, ha települései és szervezetei összefogással, egymást erősítő jelleggel megvalósítják turizmusfejlesztési céljaikat.

2.1.2. A térség környezeti állapota, földrajzi jellemzői, földhasználati módok

Természetföldrajzi szempontból a térség völgyekkel, vízfolyásokkal szabdaltsík vidék. Területhasználatára elsősorban a szántó művelési ág jellemző. A vízfolyások mentén jelentős kiterjedésű, jó minőségű gyepterületeket találhatók. Az erdőszűrség alacsony, az erdők nagyobb részén nem honos fajokat telepítettek, csak kisebb részük természeteshez közeli elegyes erdő. A szőlő- és gyümölcsstermő területek mintegy 5-7%-os arányban találhatók meg a térségben.

A területen jelentős légszennyezést okozó ipari létesítmény nem található, de a tágabb környezetében több ilyen is üzemel, pl. Százhalombattán a kőolaj-finomító és a hőerőmű. A térségben a szálló por és koromterhelés érdemel említést. A koromterhelés a széntüzelésből, míg a porszennyezés részben távolabbról származik, helyben pedig a burkolatlan utakról és a túl nagyméretű, összefüggően művelt szántóátlak deflációjából ered. Ezek mérséklésére fűtőkorszerűsítéssel, a falvakon áthaladó jelentős tehergépjármű-forgalom korlátozásával, a burkolt utak arányának növelésével, illetve védőerdősávok telepítésével van lehetőség. Mindezekkel együtt is, az agglomerációhoz, illetve a nagyobb iparterületekkel rendelkező környező térségekhez viszonyítva, jobb Völgy Vidéken a levegőminőség.

Hulladékgazdálkodás terén nem teljes körűen, de egyre több községben működik szelektív hulladékgyűjtés. Viszonylag magas a hulladék szervesanyag-tartalma, csak néhány településen működik a zöldhulladék közösségi gyűjtése, komposztálása. Itt is komoly problémát jelent az engedély nélkül lerakott hulladék, amely tájképi és környezetvédelmi problémát is okoz. A kommunális folyékony hulladék kezelése minden településen megoldott. A Váli-völgy településeinek szennyvizét a bicskei és az újbarkai, míg a Szent László-patak menti településeket a ráckeresztúri tisztítótelep fogadja be. Ercsi szennyvizét helyben tisztítják. A szennyvíztisztítók elérték kapacitásuk felső határát, bővítésre szorulnak, ezért rendszeresen kerül tisztítatlan szennyvíz az élővizekbe.

Bár a völgyvidéki településeket összekötő Szent László-pataknak és Váli-víznek a vize a szennyezett kategóriába sorolható, zöldfelületeik jelen állapotukban is tájképi értéket képviselnek. A vízparti élőhelyek jelen – leromlott – állapotukban is számos védett fajnak adnak otthont, menedéket. A természeti környezetben több európai, országos (pl. Alcsúti Arborétum, Martonvásári Kastélypark, NATURA 2000-es területek), ill. helyi szinten védett természetvédelmi terület is található, de számos értékes élőhely nem áll még védelem alatt. A két vízfolyás völgye térségi jelentőségű ökológiai folyosót alkot, amelyek a Gerecse és a Vértes élőhelyeit kötik össze a Duna országos jelentőségű ökológiai folyosójával. Az ercsi Duna-part a megyei tájképvédelmi övezet része.

A vizes élőhelyek védelme, fejlesztése, vízminőségük javítása nem csak tájvédelmi és élővilág-védelmi szempontból fontos: területük rendezése vonzóbbá teheti a térséget a letelepülni vágyók számára, jobb életminőséget biztosíthat az itt lakóknak, a vízparti utak, tanösvények, pihenőhelyek, madármegfigyelő-helyek stb. pedig az ökoturizmust élénkíthetik. E területek fejlesztése lovas-turisztikai szempontból is indokolható, mivel gondos tervezéssel lovastúra-útvonalak, szekérutak, versenyzésre alkalmas pályák is kialakíthatók a környezetükben. A helyi védett területek természetvédelmi fenntartása munkahelyeket teremt, de a turizmus 'kiszolgálása' is új munkahelyeket biztosít. Szintén munkahelyteremtő beruházás lehet a vizes élőhelyek rekonstrukciója. A természeti értékek, a rendezett, tiszta lakókörnyezet gazdaságilag is jelentős értéket képvisel.

2.1.3. Demográfiai helyzet

A Völgy Vidék LEADER térség népesedése hűen leképezte az országos és a nagyvárosok környéki vidéki térségek településeinek népesedési tendenciáit az elmúlt évtizedekben. A népességszám növekedésének záloga mára egyedül a bevándorlás maradt, mivel magas az elhalálozás, és alacsony szinten stabilizálódott a gyermekvállalási hajlandóság. Az állandó népesség száma 2011-ben elérte a 45 ezer főt, amely az 1990-es népességszámot több mint negyedrésszel meghaladja. Azaz a térség minden ötödik, de lassan már majdnem minden negyedik jelenlegi lakója a rendszerváltozás után költözött ide. A népesség egyharmada (32,5%) a térség két kisvárosban él (Ercsi, Martonvásár).

A népességszám gyors növekedése jelenleg főképp két trendnek tulajdonítható. Egyrészt az 1960-as évek végén, 1970-es évek elején beköltözők gyermekei nemrégiben léptek gyermekvállalási korba, másrészt a vándorlási egyenleg jelentős mértékben pozitív, főként a fővárosi szuburbanizációs folyamatokból adódóan, amely előremutató vidék-, terület- és településpolitikával akár jelentősebb mértékben is tovább (1-5. ábra és 1-7. táblázat).

A korszerkezet kapcsán kiemelhető, hogy a Völgy Vidék LEADER térség népességstruktúrája egyelőre fiatalos, amely a vándorlások különbözete révén, az arányaiban kiemelkedő fiatal felnőtt-korú betelepülők és gyermekeik javára írható. Az időskorúaknak a gyermekkorúak arányát egyelőre el nem érő, de közelítő korosztályos részesedése ugyanakkor ráirányítja a figyelmet az elöregedés párhuzamosan zajló, de – területi összevetésben – még mérsékelt előre haladására. Az idősök száma ugyanis jelentősen bővült 1990 óta, mintegy 1300 fővel térségi szinten. Ráadásul az 50-59 évesek népes korcsoportja jelentősen növelte számát és részarányát a 2000-es években, miközben az utána következő – szintén széles – 40-49 éves korosztály is hamarosan időskorba lép (1-5. ábra és 1-7. táblázat). Népesedési szempontból a települések többségének problémát okoz a fiatalok megtartása a kulturális és közösségi szolgáltatások hiányosságai miatt. A térség déli településein jelentős számú roma kisebbség él (kb. 1500 fő), egyes helyeken területileg is elkülönült módon.

2.1.4. Gazdasági környezet

A Völgy Vidéken a gazdasági, vállalkozási aktivitás látszólag magas: 100 lakosra átlagosan 9,5 regisztrált gazdasági szervezet jut (országosan 6), és 10,2 regisztrált vállalkozás (országosan 6,3). A vállalkozások döntő többsége ugyan 10 főnél kevesebbet foglalkoztat (96%), de ez elmarad az országos aránytól, így alkalmazotti téren némileg magasabb az átlagos vállalkozásnagyság. A magasabb aktivitás ugyanakkor vélhetően a térségbe költözők érdekeltségébe tartozó, szolgáltató jellegű vállalkozások székhelye térségbe történő áthelyezésének köszönhető. Valós tevékenységük és foglalkoztatásuk azonban csak részben – sokszor csak papíron – kötődik a térséghez, még ha bevételeik, nyereségeik, adóforintjaik itt is jelennek meg.

A vállalkozások száma szerint a térségre leginkább jellemző ágazati szektorok a különböző gazdasági szolgáltatások, valamint az agrárium. A vállalkozások csak mintegy 5,5%-a tevékenykedik a feldolgozóiparban, ugyanakkor a foglalkoztatásban sokkal jelentősebb a szerepük. Ezzel szemben a pénzügyi-biztosítási tevékenység, valamint a mezőgazdaság területén regisztrált vállalkozások aránya 24 és 22%. A helyi adottságokra épülő agro-businesshez¹ kötődő szolgáltatás, turizmus és kisléptékű feldolgozóipar területén van a legnagyobb lehetőség további vállalkozások alakítására, illetve a helyben történő foglalkoztatás növelésére. Vagy akár áttételesen, az ide ingázó munkavállalók lakosként is ide történő vonzására, letelepedésük ösztönzésére.

A Völgy Vidéken a munkaképes korú lakosság aránya (65%) magasabb az országos átlagnál, amely a jelentős bevándorlási többletnek, illetve az abból adódó fiatalos korszerkezetnek köszönhető. A térség foglalkoztatási aránya kiemelkedő (61%), amiből következik, hogy a munkanélküliségi ráta is jóval kedvezőbb alakul (2010. decemberében 6,7%), mint országosan (12,7%). A munkanélküliség Ercsit, Óbarkot és Vértesacsát sújtja erősebben (10,7-8,7%), míg Martonvásáron, Tordason és Etyeken még az elhúzóó válság hatására is elenyésző (3,7-4,2%).

A legnagyobb foglalkoztatók a térségben az önkormányzatok, valamint az élelmiszeripar és a feldolgozóipar kisebb helyi üzemei. Például a Musashi Kft. és a 2000 ZS Kft. Ercsiben, az MTA MKI Martonvásáron, illetve a nagy mezőgazdasági termelő cégek. Ugyanakkor a mikro- és kisvállalkozásokra épülő szolgáltatásoknak a szerepe a meghatározó a helyi foglalkoztatásban. A szolgáltatási szektor mellett legnagyobb arányban az iparban és az építőiparban helyezkedtek el a munkavállalók (37%). Ezt követi a szolgáltatások közül a közigazgatás és a közfeladatok (oktatás, egészségügy) ellátása (20%), és kiemelkedik a kereskedelmi, javítási tevékenységet folytatók csoportja is (13%). A mezőgazdaságnak, a vállalkozások számában betöltött kiemelkedő aránya ellenére, a foglalkoztatásban betöltött szerepe mérsékelt. A dolgozók 9%-a tevékenykedik itt, de ez így is mintegy másfélszerese az országos átlagnak. Ez azonban azt is tükrözi, hogy a mezőgazdasági tevékenységek igen jelentős mértékben elaprózott gazdasági szervezeti formákban (egyéni vállalkozók, egyéni cégek, családi gazdaságok, östermelők), sokszor kényszer-jelleggel zajlanak (amely más profilú vállalkozási tevékenységeknél is tetten érhető, pl. kiskereskedelem, építőipar, turisztika). A közcélú foglalkoztatásban dolgozók aránya elenyésző (<1%), ugyanakkor jelentős erőforrásokat, ráfordításokat igényel, és egyes falvakban a munkaerő-foglalkoztatás helyi közösségi formáinak az egyik legfontosabbika.

¹ A nemzetközi szakirodalomban is új keletű agro-business kifejezés magában foglalja a mezőgazdaságot, az erdőgazdálkodást, az élelmiszeripart (együtt: élelmiszeripar), de az ezeket kiszolgáló szolgáltatások körét is, mint például a finanszírozás és a logisztika (szállítás, terménytárolás, raktározás, stb.).

A foglalkoztatottak országosnál alacsonyabb átlagos iskolai végzettsége szűk körben teszi lehetővé magasabb színvonalú szakmunkák végzését, mivel a népesség több mint fele semmilyen szakképzettséggel nem rendelkezik. Arányaiban kevesen vannak helyben azok az önfoglalkoztatók és vállalkozók, akik a helyi lakosságot nagyobb mértékben alkalmazzák. Ez, párosulva a nagyobb alkalmazotti létszámú munkáltatók térségi hiányával (mindössze 5 vállalkozás foglalkoztat 50 főnél többet), jelentős mértékű mindennapos munkahelyi ingázást tart fenn a környező foglalkoztatási központok felé. Mindez több oldalról is megterheli mind a családokat, mind a környezetet.

A Völgy Vidéken a vállalkozói környezet rugalmasabbá tétele, a feldolgozottság szintjének emelése, a termelés és az értékesítés összhangjának fokozása, a befektetés-ösztönzés és a több lábra állás lehetőségének biztosítása jelentős előrelépést jelenthet. Foglalkoztatás tekintetében az elsődleges vidékfejlesztési cél a helyben történő munkahelyteremtés, a térségi adottságokra épülő foglalkoztatási lehetőségek bővítése. A foglalkoztatási szerkezetátalakítás a szakképzettség arányának növelésére épül. A jövőbeni fejlődés további záloga a helyi vállalkozások megerősítése, hogy képesek legyenek nagyobb létszámú foglalkoztatóvá előlépni. Ezért a vállalkozói támogatások homlokterébe a szakmai továbbképzés, a helyi piacélnkítés, beruházás-ösztönzés kerül. Cél a mezőgazdasághoz kötődő, de bevételében nagyobb arányban nem mezőgazdasági vállalkozásból származó jövedelemmel rendelkező vállalkozások megerősítése, és a helyben történő foglalkoztatás általuk történő növelése. Részvételükkel a térség helyi piacainak kialakítása és ellátása mellett a térségen kívüli értékesítés növelése, az egyedi helyi termékek arányának emelése. A szolgáltatások közül az idegenforgalomhoz köthető foglalkoztatók élveznek előnyt (pl. vendéglátás, szállásadás), főként, ha az önkormányzatok, a civilek és a vállalkozók közötti együttműködést érvényre tudják juttatni egy a jelenleginél sokkal jobban összehangolt turisztikai programtervezés terén. Ezzel a Völgy Vidékre jellemző természeti és kulturális értékekre épülő turizmus támogatása valósulhat meg.

2.1.5. Társadalmi környezet

A Völgy Vidék településein a társadalmi szolgáltatások jelenléte és működésének színvonala az átlagnál kedvezőbb az országos és megyei adatok tükrében. Az egészségügyi és szociális alapellátás a térségben mindenhol biztosított: háziorvosi, illetve védőnői szolgálat valamennyi településen működik, fogászat, gyógyszerár több mint felében, gyermekorvos kevesebb, mint felében érhető el. Szakorvosi ellátást nyújtó egészségügyi központ Ercsiben működik.

Közművelődés tekintetében a kultúráközvetítés intézményei, a könyvtár és a közösségi ház vagy közösségi színtér megtalálhatók a településeken. Színes a skálája az öntevékeny művészeti csoportoknak: kórusok és népdalkörök, zenekarok, néptánc együttesek, melyek közt több országos hírű és rangos minősítésű, pl. a Martonvásári Százszorszép Táncegyüttes vagy a Tordasi Pillikék. A Völgy Vidéken a kézművességgel foglalkozó szakkörök és személyek is igen jelentékeny számban vannak jelen, a népi kismesterségek őrői minden településen képviselnek valamely, vagy többféle hagyományos szakmát. Virágzását éli a hagyományörzés, mely a helyi termékek felértékelődésével, bemutatókon és vásárokon egyre gyakrabban mutatkozik be, indul el a térségi ismertség útján.

A sporthoz és a kikapcsolódáshoz kapcsolódó társadalmi szolgáltatások egy része szintén minden településen elérhető (sportpálya, beltéri sportolási lehetőségek, lovaglás stb.), emelt szintjei azonban csak legfeljebb minden 2-3. településen (tornacsarnok, műfüves pálya, tenisz, bowling, kalandpálya, múzeum, stb.). Kiemelt jelentőséggel, nagytérségi hatókörrel rendelkezik a gyúrói sportrepülőtér, a nemzetközi alsúti golf-, felcsúti swingolf-, tabajdi lovaspólya pályák és a felcsúti Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémia tevékenysége.

A Völgy Vidéken a civil szféra jelentős számban és aktivitással képviselteti magát, a bejegyzett civil szervezetek száma – az egyházi szervezeteken kívül – 250 fölött van a 17 településen. A szabadidő, a sport, a települési fejlesztések és értékvédelem, valamint a kulturális és oktatási területeken működő non-profit szervezetek száma a legkiemelkedőbb. Emellett számos bejegyzés nélküli civil aktivitás szolgálja a helyi közösségek megtartását és fejlesztését (klubok, szakkörök, kultúrházi kezdeményezések, stb.). A Völgy Vidéken a civil aktivitások közül hiányoznak az egészségügyi, jogvédő, kutatási és nemzetközi tevékenységek. A civil szektor itt is forráshiányos, az egyetlen alkalmazottat sem foglalkoztató szervezetek aránya 80%. Az évi 20 millió forintnál nagyobb árbevételű szervezetek aránya a térségben nem éri el a 2%-ot.

A völgyvidéki civil szervezetek közti együttműködés kezdeti lépései inkább a térség déli településein lehetők fel, melynek színtere az utóbbi években megrendezett civil fesztivál. Jelentősebb szakmai, ágazati együttműködésre kevés példa adódik. Alacsony a szervezetek érdekérvényesítő képessége, önkormányzati feladatot szinte csak a polgárőr egyesületek látnak el. Fontos feladat a civil szervezetek kapacitásbővítése, szakmai fejlesztése, együttműködéseik, érdekérvényesítő képességük fejlesztése. Mindezek eléréséhez fontos eszköz az együttműködésre, forrásszerzésre, jogszabályi keretek megismerésére irányuló képzések szervezése, illetve igény mutatkozik egy kapcsolatszervező és szolgáltató térségi civil iroda létrehozására is.

A nemzeti és etnikai kisebbségek közül a romák szórványban több településen jelen vannak a Völgy Vidéken, jelentősebb számban a térség déli településein élnek (kb. 1500 fő), egyes településrészek területileg is elkülönült módon. Foglalkoztatási lehetőségeik szűkösek, szervezeteik, partnerségi kapcsolataik nehézkesen működnek, életkörülményeik kedvezőtlenek. Kisebbségi önkormányzataik 2010-ben Baracsán, Etyeken, Ercsiben, Mányban és Óbarkon alakultak meg. A németek hagyományörzésben és rendezvényszervezés terén aktív és erős helyi közösségei Etyeken, Mányban, Óbarkon és Vértesacsán emelhetők ki, ahol 2010-ben önkormányzatokat is létrehoztak.

A Völgy Vidék minden településén élnek fogyatékos emberek, a legtöbben közülük részt vesznek az országos, ill. megyei szervezeteik helyi közösségében (pl. a MEOSZ tagszerveiként az Ercsi és Térsége Mozgáskorlátozottak Egyesülete). Az esélyek egyenlőségét biztosító megoldások azonban csak részlegesen vannak jelen a településeken, ami főként csak a hivatalok, intézmények megközelíthetőségére korlátozódik. Tordason működik a Fővárosi Önkormányzat értelmi fogyatékosok számára létesített szociális otthona, az enyhe és közepsúlyos értelmi fogyatékosoknak Martonvásáron található térségi készségfejlesztő iskolája, szakiskolája, gyermek- és diákhonza. Az egyenlő esélyek szempontjából leginkább a látás- és hallássérültek csoportjainak térségi lehetőségei maradnak el az elvárhatótól. A megváltozott munkaképességű embereknek a foglalkoztatás terén kedvezőbbek a lehetőségeik a térségben, mint országosan, köszönhetően néhány, a szempontjaikat előtérbe helyező helyi munkáltatónak (főként Martonvásáron, Etyeken és Ercsiben).

2.2. A Völgy Vidék LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség

A Völgy Vidék Közösség a hozzá tartozó 17 település 45 ezer lakosa számára dogozta ki a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiát a közösen meghatározott jövőkép elérése érdekében. A völgyvidéki emberek együttműködésben határozzák meg céljaikat, és a közösen kialakított elképzeléseket együttműködésben valósítják meg. Ennek érdekében az akciócsoport olyan partnerségi hálózat kialakítására törekszik, amelyben mind tematikusan, mind területileg jól azonosítható együttműködések jöhetnek létre. A partnerségi háló elsősorban a megvalósítást segíti, ugyanakkor az aktív és tudatosan tervezett kommunikációnak köszönhetően, a visszacsatolások útján az újabb tervezőmunkába is bekapcsolható. Ily módon az akciócsoport, a mindenkor helyi igényekre támaszkodva és egyben azokra válaszolva, tudja kialakítani a további feladatokat.

A közösség kutatás-fejlesztési és innovációs feladatként 2009-ben megkezdte a térség társadalmi-gazdasági helyzetének széleskörű feltárását (helyzetfeltáró tanulmányok készültek a népesedés, a helyi termékfejlesztés és a gazdaság erőforrások terén), felvállalta a helyi arculat egységessé tételét és megerősítését, valamint a helyi termékeket előállítók hálózatának kialakítását, érdekeik összefogását. A folyamatot egy közös védjegy és minősítési, terméktanúsítási rendszer kialakításával is segíti.

Stratégiai célkitűzésünk a helyi gazdaságfejlesztés, ezen belül a helyi termékek piacra jutásának segítése. Ezen célkitűzésünk megvalósítását segítette egy helyi termékbemutató rendezvénysorozat, amelyet tavasztól ősziig különböző települési, térségi rendezvényekhez, illetve decemberben az adventi ünnepek körhöz kapcsolódva szerveztünk. Összefogjuk a térség helyi élelmiszer és kézműves termékek előállítóit, lehetővé tesszük számukra különböző rendezvényeken való közös megjelenést, új közösséget létrehozva a térségben. Ezt a hálózattá szervező tevékenységet, partnerséget kiterjesztjük térségünk további jellemző területeire, a lóhoz és a szőlőhöz, borhoz kapcsolódó tevékenységekben, szolgáltatásokban érdekeltekre is.

A helyi termékek népszerűsítését és a térség turisztikai marketingjét segíti az a kiadványt, amely a térség helyi élelmiszer és kézműves termelőit mutatja be, és egy aktuális információkkal

kiegészített turisztikai térképet közöl. Folyamatosan publikálunk terület- és településfejlesztéssel kapcsolatos szakmai folyóiratokban, kiadványokban.

A vidékfejlesztés egyik leghatásosabb eszközének tartjuk a jó gyakorlatok bemutatását. Ebből a célból térségi konferenciasorozatot indítottunk el, amely során megvalósult projektjeiket és fejlesztési elképzeléseiket mutathatják be a helyi szereplők a termékbemutatóval, kóstolóval, vásárral összekötött rendezvényeken.

Fontos cél a nemzetközi kapcsolatok kialakítása és működtetése is, amely során macedón, lett, FAO és nemzetközi attaséi számára szerveztünk helyi programokat, szakember-találkozókat, rendezvényeket, kiállításokat. További hazai rendezvények, fórumok, képzések segítségével a közösség tudatosítást végzett és jelenleg is végez különböző tematikus területeken nemcsak tagjai, hanem a támogatások és a hálózatépítési munka során vele kapcsolatba kerülő helyi szervezetek számára. Többnyire az elnökségi ülésekhez kapcsolódva, kisebb tanulmányutakat szerveztünk a térségben, az elnökség tagjainak bemutattunk egy-egy érdekes projektet, helyszínt, jó gyakorlatot: Ercsi város fejlesztései, Mátyásfalva értékei, kajászoói Vabrik Pince és Biofarm Lovarda, csabdi Komjáthy Lovarda, tabajdi levendulamező, váli Marianna-majori liofilizáló és biokomposzt-előállító, felcsúti és tabajdi kecskesajt-készítők stb.. Mindemellett a munkaszervezet és az elnökség egyes tagjai több országos és nemzetközi tanulmányúton is részt vettek különböző szervezetek jóvoltából.

Igyekszünk részt venni minden, vidékfejlesztéssel kapcsolatos rendezvényen, fórumon, többek között az MNVH által szervezett szakmai kirándulásokkal egybekötött vidéki fórumokon, a VKSZI által rendezett képzéseken, műhelykonferenciákon. Aktívan részt veszünk a Közép-Dunántúli Régió LEADER akciócsoportjainak találkozóin, programjain, közös vélemények, álláspontok megfogalmazásában. Részt vállalunk a terület-, település- és vidékfejlesztéssel kapcsolatos tudományterületek művelésében, eredményeik értékelésében és gyakorlati alkalmazásában, bevezetésében. Felvételünket kértük a NATURAMA Szövetségbe, amely az ország különböző területein működő LEADER akciócsoportok szakmai és érdekérvényesítő együttműködése.

Kiemelt fontosságúnak tekintjük az ÚMVP kérelmekkel, pályázatokkal kapcsolatos segítségnyújtást, a kötelező feladatokon túl támogatási és kifizetési kérelmek, monitoring jelentések elektronikus feltöltésével segítjük a projektgazdákat. Tanácsadással segítjük továbbá a térség civil szervezeteit, idén 11 térségi civil szervezet NCA működési pályázatában segítettünk, amelynek révén hozzájárultunk forrásaik bővítéséhez és a pályázási kultúra elsajátításához.

A térség gazdaságában fontos szerepe van a lovas szervezeteknek, hagyományoknak, turisztikának, a lótarás minden területe fellelhető (hideg- és melegvérű lótarás, lótenyésztés, nyitott és fedeles lovardák, gyermek, felnőtt és terápiás lovagoltatás, tereploagoltatás, lovaspóló, fogathajtás, lovas íjászat, lovas kaszkadőr, stb.). Megkezdtük a lótarások feltérképezését, közeli célunk az együttműködésük szervezése, közös projektek tervezése és megvalósítása, a marketingkommunikáció segítése.

Működési forrásainkat igyekszünk kiegészíteni. Három nyertes LEADER projekt megvalósításával, NCA és egyéb pályázatokon való részvétellel, tanácsadással, SZJA 1%-os kampánnyal javítjuk az egyesület fenntarthatóságát. További bevételnövelő nonprofit gazdasági tevékenységek, feladatok felvállalását is tervezzük az azok lehetőségét megteremtő és szabályozó rendeletmódosítások függvényében.

A Völgy Vidék Közösség rendelkezik rendszeresen frissített honlappal (www.volgyvidek.hu). A honlapon megtalálhatók az egyesület működésével, a kérelemkezeléssel, a települési értékekkel, a stratégiával és az annak felülvizsgálatával kapcsolatos információk és dokumentumok. A honlap továbbfejlesztésével: a tagszervezetek adatainak megjelenítésével, vidékfejlesztési szakmai tárgyú információk, linkek közzétételével, a szervezetek híreinek, eseményeinek rendszeres megjelenítésével a térség kiemelkedő információhordozójává válhat, ahol minden, a térség szervezeteivel kapcsolatos ismeret egy helyen megtalálhatóvá válik.

2.3. A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése

A Völgy Vidéken az ÚMVP III. tengely keretében 2.361.504 €, míg a IV. tengely (LEADER) esetében 1.063.584 € áll rendelkezésre a helyi fejlesztések támogatására 2013-ig (további mintegy 705.000 € a 2015-ig történő működést, a VVK HVS végrehajtását, a menedzsmentet szolgálja). A III. tengely vonatkozásában eddig kétszer (2008. és 2009. végén), míg a LEADER esetében egyszer

(2009. végén) nyílt lehetőség források odaítélésére. A három alkalommal összesen 85 db támogatási kérelmet adtak be térségünkben a pályázók, amelyből 38 db a III. tengely első, 30 db a III. tengely második, 17 db pedig a IV. tengely első körében érkezett be. A 85-ből 48 db támogatására (56%) nyílt lehetőség (III. tengely első kör – 14 db: 37%; III. tengely második kör – 6 db: 94%; IV. tengely – 18 db: 60%)². A III. tengely forrásainak a két kör során a 65%-át (424.756.876 Ft), míg a LEADER-nek az eddigi egyetlen fordulóban a 21%-át kötöttük le (59.532.454 Ft). Az ÚMVP III. és IV tengely VVK HVS-re jutó forrásai felhasználásának jogcímei és ügyfélértépek közötti további részletes megoszlását a melléklet tartalmazza (8-17. táblázat és 6-15. ábra).

A „VölgyVidéki helyi gazdaságfejlesztés” célkitűzés teljesítése elmaradt várakozásainktól a beérkezett támogatások száma és forrásigénye alapján. Mikroállalkozások fejlesztésére első körben mindössze hat kérelem érkezett be, amelyek közül két mikroállalkozás gépbeszerzését tudtuk támogatni. A továbbiakban erősíteni szükséges a helyi termékek értékesítését segítő célkitűzések megvalósítását. Ezért a helyi termékekkel kapcsolatos fejlesztési igényeket már 2010-től kezdve komolyabb kommunikációs eszközökkel támogattuk, a LEADER rendezvények jogcím esetében pedig a helyi termékek megjelenítését előnyben részesítettük.

A „VölgyVidéki értékek, örökségek megőrzése, fejlesztése” célterület esetében kisebb léptékű templom és templomkert felújításokra, ökológiai oktatóközpont kialakítására, illetve építmény-felújításokra nyílt lehetőség (műemlék iskola kerítése, védett kút környezetének rendezése). A „Helyi kulturális értékek megőrzése” intézkedést a LEADER rendezvény jogcímre beérkező 14 térségi kulturális, hagyományörző rendezvény támogatásával valósítottuk meg. Természeti értékek fejlesztésére nem érkezett támogatási igény, ezt a területet a stratégia megvalósítása érdekében a továbbiakban is támogatni kívánjuk, ugyanúgy, mint a térségi hagyományörző csoportok rendezvényeit, eszközbeszerzését.

A „VölgyVidéki életminőség fejlesztése” célterületen belül a „Falumegújítás és -fejlesztés” intézkedésre nyújtották be a legtöbb igényt. Nyolc települési játszótér, de faluközpontok, közparkok, sőt a nagyegyházi Hangistálló – egykori istállóból átalakított koncertterem és kulturális központ – is támogatást kapott. A stratégiánkban szereplő helyi piacokra, vízfolyások környezetének fejlesztésére, hátrányos helyzetű csoportok támogatására egyelőre nem érkezett támogatási igény. Támogatni tudta a közösség az egységes arculat kialakítására irányuló térségi együttműködési igényt. A továbbiakban elsősorban gazdaságfejlesztést, munkahelyteremtést szolgáló fejlesztéseket – helyi termékek piaca, turisztikai vonzerőt jelentő fejlesztések – tartunk szükségesnek támogatni.

A „VölgyVidéki helyi turizmusfejlesztés” célterület iránt nagy volt az érdeklődés mindhárom beadási körben. Ennek a területnek a sajátossága, hogy kevesebb számú pályázó nagyobb összegeket kérelmezett. Bor- és lovas-turisztikai fejlesztésekhez, szálláshely-fejlesztéshez tudunk támogatást nyújtani nyolc kérelem támogatásával. Erre a területre további forrásokat célszerű csoportosítani, és kiemelten ösztönözni a térség lovas-turisztikai fejlesztéseit, mint helyi turisztikai húzóágazatot.

A „VölgyVidéki környezetfejlesztés” célkitűzéshez kapcsolódóan LEADER célterületet az első körben nem indítottunk, de a kidolgozottak között szerepelt ilyen, melynek meghirdetésére 2011-ben lesz lehetőség. Kiemelt fontosságú ezen a területen a megújuló energiaforrások alkalmazásának és a környezettudatos szemléletmód terjesztésének támogatása.

A III. tengely esetében az eddig lekötött források mintegy 35%-a kötődik gazdaságfejlesztési célokhoz (mikró és turisztika jogcímei), amely – a VVK HVS végrehajtása közbeni – elmaradást jelez az elvárt 45%-tól³. Az arányok helyreállítását a VVK HVS teljes körű helyben történő végrehajtása biztosíthatná, ugyanis esetünkben a maradékforrások 76%-a gazdaságfejlesztésre áll rendelkezésre. A gazdaságfejlesztési jogcímei végrehajtásának központosítása ugyanakkor nyilvánvalóan biztosítani tudja az arányok helyreállítását országos szinten (az arányeltolódás alapvetően a jogorvoslatok miatt, másodfokon következett be országos szinten), amely azonban az egyes helyi szinteken, így akár a Völgy Vidék esetében korántsem vélelmezhető. Főként, ha a maradékforrások teljes mértékben

² Az elemzés 2010. február-márciusi készületekor a III. tengely 2 köre esetében az adatok még nem voltak véglegesek.

³ Megjegyezzük, hogy térségünkben is voltak ugyan az első fokú határozatokat fellebbező jogorvoslati beadványok, de ezeket másodfokon is elutasították, ezért a források arányának eltolódása az első kör vonatkozásában nem várható.

falumeújításra és a vidéki örökségek megőrzésére fordíthatók helyi szinteken, ahogy az a központi IH tervekben szerepel.

Az ÚMVP III. és IV. tengely eddig nyertes projektjei 30 új munkahely létrehozását irányozzák elő (19+9+2), amelyből 17-et hátrányos helyzetű munkavállaló tölt be (11+4+2). Ez az érték mérsékelt foglalkoztatásra gyakorolt hatást jelez, amelyet árnyal a gazdaságfejlesztésre eddig allokált alacsony forrásarány.

A VVK HVS eddigi megvalósításának eredményeiből korlátozottan hasznosítható következtetések vonhatók le, amik sem az eddig járt út folytatásának megerősítéséhez, sem az attól való eltéréshez, bármiféle irányváltáshoz, kiigazításhoz nem tudnak megfelelő indoklással hozzájárulni. Ennek elsősorban két fő oka van: egyrészt a helyi fejlesztéseket meghatározott szempontok szerint orientálni szándékozó VVK HVS forrásainak nagyobbik részét a központilag meghatározott ÚMVP III. tengelyes intézkedések és prioritások teszik ki. Ezek ugyan a Völgy Vidék Közösség által némileg pontosítható, de alapjában kötött arányban a központi elképzeléseket valósítják meg, helyben. Másrészt a LEADER vonatkozásában a 12 tervezett célterületből első körben tudatosan csak 4 elindítását tűzte ki célul a közösség. Továbbiak elindítására eddig nem volt lehetőség. A megvalósulás útjára lépő 4 célterület a LEADER-re allokált összes forrás kisebb hányadát fogja össze (42%). A 4 célterületre allokált forrásból a valós felhasználás alig haladja meg a felerészt. Mindez azt jelenti, hogy az összes LEADER célterület harmadának és az összes LEADER forrás ötödének felhasználásából vonhatók le – kevéssé messzire mutató – következtetések⁴.

A VVK HVS-be integrált III. tengely eddigi forráslekötése kapcsán adódik az a következmény, hogy a végrehajtás hátralévő időszakában a források nagyobb aránya fogja a gazdaságfejlesztést szolgálni, ezen belül azonban szükséges a munkahelyteremtés fokozott ösztönzése. Célszerűnek tartjuk, hogy az erről szóló döntések továbbra is helyben szülessenek meg annak érdekében, hogy a gazdaságfejlesztésre allokált 45%-os arány helyben történő értelmezése, megvalósulása is megmaradjon. A LEADER vonatkozásában az eddigi tapasztalatok arra engednek következtetni, hogy a közösségfejlesztésre szánt forrásokat célzottabban, a felhasználási módokat és korlátokat tekintve pedig kötöttebben kell eljuttatni a kedvezményezettekhez. Mindemellett a gazdaságfejlesztésre szánt források esetében a munkahelyteremtést és a fenntarthatóságot nagyobb súlyozással kell figyelembe venni a pályázatok értékelésekor. Az eddig lekötött források területi eloszlásában a déli és az északi települések kisebb mérvű érintettsége jellemző (Ercsi, Ráckeresztúr, Gyúró, Lovasberény, ill. Mány, Óbarok), melyet az aktivitás ösztönzésével célszerű oldani.

2.4. A VVK HVS felülvizsgálatának indokoltsága

A világválság hatására bekövetkező negatív társadalmi-gazdasági változások Magyarországra és a Völgy Vidékre történő begyűrűzése, az ÚMVP végrehajtására vonatkozó feltételek változása, illetve az ezekre adott válaszként a VVK HVS célrendszerében bekövetkező törvényszerű módosulások átvezetésének igénye teremti meg az alapvető indokoltságát a VVK HVS felülvizsgálatának.

Ugyanakkor a természetes környezetet, a megélhetést, a gazdálkodást, az egészséget egyre gyorsuló változások fenyegetik a Völgy Vidéken is, amelyek nem hagyhatók figyelmen kívül a VVK HVS felülvizsgálatakor sem. Ezek alapvetően a gazdasági helyzet jelenlegi változékonyságából, az éghajlatváltozás és az energiaválság következményeiből, a gazdálkodás kiszámíthatatlan jövedelmezőségéből, a változó gazdaság- és agrárpolitika, valamint az intenzív mezőgazdaság okozta problémákból adódnak, az ezek hatásaiból fakadó veszélyekből, nehézségekből erednek. E változások ellen az egyik meghatározó védelem, illetve a kiszolgáltatottság csökkentésének egyik hatásos eszköze a sokszínű, több lábbon álló helyi gazdaság kialakítása és fenntartása lehet, amely a mainál fokozottabban épül az önellátásra, az önvédelemre és az önrendelkezésre. Gazdaságának fejlesztése terén a Völgy Vidék Közösségnek is olyan utat kell járnia, amely enyhíti függőségét a nagy, számára befolyásolhatatlan piacoktól, energia- és termékellátásoktól. Ez az út, a mainál sokkal jobban az

⁴ Megjegyezzük, hogy a források lekötése és a projektek tényleges megvalósítása, azaz a valós forrásfelhasználás között egy adott időpillanatban szintén lényeges eltérés van, amely a projektek akár évekkel történő késleltetett megvalósíthatóságának lehetőségéből ered.

önellátásra törekvő helyi társadalmi-gazdasági rendszerre való fokozatos áttérés útja, szemben az évszázados meghatározottságot jelentő nagyváros-ellátó gazdasági berendezkedéssel.

Mindez a térségi vidékfejlesztés, azon belül a LEADER program végrehajtása és támogatásai főbb irányainak meghatározása szempontjából is kiemelkedő, és új intézkedések bevezetését, korábbiak átalakítását alapozza meg. Ezt támogatják a VVK HVS eddigi elemeinek végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatok is, amelyek szerint a források a térségi rendezvények ösztönzésére, a települések és a helyi örökségek megújítására, valamint a kultúra területére nagyobb arányban áramlottak a tervezettnél. A munkahelyteremtést és a K+F+I fejlesztésének elsődlegességét figyelembe vevő kormányzati stratégiai és fejlesztési forrásallokációs irányváltással párhuzamosan a VVK HVS-nek az eddigiéknél sokkal jobban kell a vidéken élők helyben megtartását elősegítő, az életminőséget hathatósan javító munkahelyteremtő, vállalkozás- és turizmusösztönző tevékenységekre koncentrálnia.

2.5. SWOT elemzés

A SWOT-analízis meghatározza a Völgy Vidék pozitív és negatív helyi, azaz belső adottságait: az erősségeket (Strengths) és gyengeségeket (Weaknesses), valamint a külső hatásokból és tényezőkből adódó lehetőségeket (Opportunities) és veszélyeket (Threats).

TERMÉSZETI, TÁJ, KÖRNYEZETI ÁLLAPOT				
	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
TERMÉSZETI, TÁJ ÉRTÉKEK	<ul style="list-style-type: none"> - kedvező tájképi megjelenés - vizes élőhelyek, ökológiai folyosó - védett fajok jelentős száma - országosan védett arborétumok - Natura 2000-es területek - helyi védettségű fák és fasorok - történelmi borvidék - lovagláshoz kedvező táji és talajadottságok 	<ul style="list-style-type: none"> - természeti értékben jelentősebb teresztris élőhelyek elszigeteltsége, mozaikossága - feltáratlan természeti értékek (védett fajok és élőhelyeik) - erdőterületek kis aránya (3,7%) 	<ul style="list-style-type: none"> - vizes élőhelyek védelme - fejlesztések során a tájképi szempontok figyelembe vétele - biológiai sokféleség fokozása - zöldfelületek minőségi fejlesztése, a rekreációs funkció növelése - öko-, bor-, lovas, kerékpáros, bakancsos turizmus fejlesztése - különböző védettségű természeti területek kialakítása 	<ul style="list-style-type: none"> - tájképi szempontokat figyelmen kívül hagyó fejlesztések - forráshiányból adódó degradáció - beépítettség növekszik, természetes tájlemek aránya csökken - a feltáratlan élőhelyek eltűnése
KÖRNYEZETI ÁLLAPOT	<ul style="list-style-type: none"> - tiszta levegő, ipari eredetű légszennyezés nincs - jó átszellőzési viszonyok - talajok állapota jó 	<ul style="list-style-type: none"> - jelentős korom és porszennyezettség az utak mentén - szennyezett élővizek - intenzív mezőgazdasági művelés 	<ul style="list-style-type: none"> - vizes élőhelyek rekreációs célú hasznosítása - biogazdálkodás - extenzív állattartás - szelektív hulladékgyűjtés - környezettudatos szemléletformálás 	<ul style="list-style-type: none"> - növekvő közlekedési forgalom okozta légszennyezés - fosszilis energiafelhasználás növekedése - helytelen mg.-i gyakorlat - illegális hulladéklerakás
ÉPÍTETT KÖRNYEZETI ÉRTÉKEK	<ul style="list-style-type: none"> - jelentős épített értékek (kastélyok, templomok, majorságok, népi épületek) - rendezett faluképek - falusias szerkezet 	<ul style="list-style-type: none"> - épített örökség leromlott állapota - légvezetékek - értékrend torzulása, uniformizált építészeti korszakok megléte 	<ul style="list-style-type: none"> - népi építészeti elemek védelme - faluházak, tájházak létesítése - kulturális turizmus fellendítése - épített értékeket bemutató kiadványok készítése 	<ul style="list-style-type: none"> - falusias jelleg elvesztése - lakóparkok - népi építészeti elemek fogyása - identitástudat elvesztése - multik megjelenése
INFRASTRUKTÚRA	<ul style="list-style-type: none"> - jó közműellátottság - szabadidő eltöltésének infrastrukturális háttere sokoldalú 	<ul style="list-style-type: none"> - megújuló energiaforrások hiánya - nagy ellátási rendszerekre való csatlakozás miatti kiszolgáltatottság - leromlott belső infrastruktúra - hiányos turisztikai infrastruktúra - szolgáltató szektor hiányosságai 	<ul style="list-style-type: none"> - energiatakarékosságot célzó fejlesztések - megújuló energiaforrások alkalmazása - szolgáltatások színvonalának növelése - turisztikai infrastruktúra bővítése 	<ul style="list-style-type: none"> - nagy ellátórendszerek meghibásodása miatt ellátási zavarok - fosszilis energiaforrások drágulása
KÖZLEKEDÉS	<ul style="list-style-type: none"> - jó közlekedési kapcsolatok a főváros és a nagyvárosok irányába 	<ul style="list-style-type: none"> - belső utak, járdák, felszíni vízelvezető árkok állapota leromlott - keresztirányú közlekedés hiánya - időnként és helyenként jelentős gépjárműforgalom 	<ul style="list-style-type: none"> - két völgyet összekötő keresztirányú utak megépítése - tömegközlekedés fejlesztése - kerékpárutak, lovas és szekérutak építése 	<ul style="list-style-type: none"> - jelentős tehergépjárműforgalom miatt leromló állapotú utak

TÁRSADALMI, GAZDASÁGI KÖRNYEZET				
	ERŐSSÉGEK	GYENGESEGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
NÉPESSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG	<ul style="list-style-type: none"> - növekvő népességszám, fiatalos korszerkezet - magas foglalkoztatottság, alacsony munkanélküliség 	<ul style="list-style-type: none"> - ingázó életmód, helyben dolgozók alacsony aránya - néhány településen mély szegénységben élő, szegregált roma kisebbség - alacsony képzettség 	<ul style="list-style-type: none"> - betelepedés feltételeinek javítása - helyben foglalkoztatás növelése - képzések szervezése 	<ul style="list-style-type: none"> - városi munkahelyek növekvő elszívó hatása - fiatalok elköltözése
A GAZDASÁG SZERKEZETE	<ul style="list-style-type: none"> - magas gazdasági, vállalkozási aktivitás - gazdasági szolgáltatások magas aránya - széleskörű agrárpotenciál 	<ul style="list-style-type: none"> - elaprózott szervezeti formában zajló mezőgazdasági tevékenység - hiányzó nagyobb foglalkoztatók - vállalkozók csak részben kötődnek a térséghez - kevés munkahely helyben - környezetkímélő ipar hiánya - egyes szálláskategóriák hiánya - átutazó turizmus 	<ul style="list-style-type: none"> - agro-business szolgáltatások fejlesztése - értékturizmus - kisléptékű feldolgozóipar - helyi vállalkozások megerősítése - helyi piacélnkítés - egyedi helyi termékek - turisztikai programtervezés - szolgáltató szektor bővítése 	<ul style="list-style-type: none"> - aránytalan gazdaság-fejlődés - káros nagyipar letelepedése - mg.-i tevékenység leértékelődése - átutazó turizmus erősödése
INTÉZMÉNYEK	<ul style="list-style-type: none"> - kielégítő alapszolgáltatások - hátrányos helyzetűek csoportjainak az ellátását biztosító intézmények - művészeti oktatás - sok helyi rendezvény - sportolási lehetőségek 	<ul style="list-style-type: none"> - kulturális és közösségi szolgáltatások hiányossága - a közösségi terek száma kevés, a meglévők állapota leromlott - finanszírozási nehézségekkel küzdő közoktatás a kistelepüléseken 	<ul style="list-style-type: none"> - intézményes ellátás bővítése - fiatalok számára programok, klubfoglalkozások szervezése - rendezvények színvonalának emelése - rendezvényhelyszínek fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> - térségi központ közelsége miatt egyes intézmények megszűnése, függősége
CIVIL SZERVEZETEK	<ul style="list-style-type: none"> - jelentős számú civil szervezet - jelentős civil aktivitás főleg Martonvásáron - öntevékeny művészeti csoportok - népi kismesterségek, hagyományörzés igénye 	<ul style="list-style-type: none"> - hiányzó egészségügyi, jogvédő, kutatási és nemzetközi civil aktivitás - csekély forrásbevonó képesség, foglalkoztatás, partnerség 	<ul style="list-style-type: none"> - civil szervezetek kapacitásbővítése, szakmai fejlesztése, együttműködések, érdekérvényesítő képességük, marketing tevékenységük fejlesztése - képzések - identitás erősítése helyi, térségi civil rendezvények 	<ul style="list-style-type: none"> - közösségi érdekek alárendelése az egyéni érdekeknek - érdeklődés elvesztése

3. A Völgy Vidék Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

3.1. A VVK HVS jövőképe

A Völgy Vidék Közösség által megfogalmazott alapelveknek való megfelelés áthatja az egész Völgy Vidék Helyi Vidékfejlesztési Stratégiát és annak jövőképét. Ezek az alapelvek a következők:

- ✓ fenntarthatóság alapelve,
- ✓ térségi együttműködések prioritásának alapelve,
- ✓ ökológiai korlátok figyelembevételének alapelve,
- ✓ a „kicsi szép” humánökológiai alapelv,
- ✓ komplexitásra törekvés alapelve,
- ✓ innovativitásra törekvés alapelve,
- ✓ integrált megközelítés: ágazatközi gondolkodás és tervezés alapelve,
- ✓ nyilvánosság biztosításának alapelve,
- ✓ esélyegyenlőség alapelve.

Az ezen alapelvek mentén kialakított, térségi együttműködésekre épülő, komplex stratégia magában foglalja a térségre jellemző, alapvető értékeket és célokat. Ezek együttesen határozzák meg a fejlesztési lehetőségeket. A Völgy Vidék jövőképe:

2013-ra az önellátásra, önvédelemre és önrendelkezésre épülő alulról jövő kezdeményezések révén nő a térségben megtermelt javak helyben történő felhasználása, és az egymást erősítő programszervezések révén a térség a környező városok rekreációs zónájává válik, olyan ismert kultúrtájává és vonzó lakó-szolgáltató környezetté, ahol a belső társadalmi és gazdasági integráció foka magas.

A Völgy Vidéken a legfontosabb kihívás az itt élők helyben tartásához és a betelepülők helyhez kötéséhez kapcsolódó társadalmi-gazdasági feltételek olyan átforgalmazásában rejlik, amely megteremti a tájjal és a környezettel, a társadalmi és a gazdasági szervezetekkel, valamint az egymással történő harmonikus együttélést, és hosszabb távon is fenntartható módon biztosítja a kedvező életszínvonal, életminőség és életkilátások lehetőségét.

A legfontosabb kitörési lehetőség, hogy a kedvező térségi adottságokra olyan, a helyi gazdaságot élénkítő, munkahelyteremtő fejlesztések épüljenek, amelyek elősegítik, hogy a megtermelt jövedelmeket növekvő arányban – helyben állítsák elő és használják fel, ezáltal az itt élők életminősége érezhetően javuljon, s másokat is további letelepedésre ösztönözzön. Ehhez az olyan vállalkozások megerősítése és a helyben történő foglalkoztatás növelése szükséges, amelyek nem a mezőgazdasághoz kötődnek, és bevételeik nagyobbrészt nem agrártevékenységből származnak. Részvételükkel kell elérni a térség helyi piacainak kialakítása és ellátása mellett a térségen kívüli értékesítés növelését, az egyedi helyi termékek arányának emelését. Ezért a Völgy Vidékre jellemző természeti és kulturális értékekre épülő olyan szolgáltatásfejlesztések támogatása az elsődleges, ahol az önkormányzatok, a civilek és a vállalkozók közötti együttműködés – a térséget egy egységként felfogva – összehangoló gazdaságfejlesztésben, turisztikai programtervezésben jut érvényre.

További kitörési lehetőségként jelentkezik az itt élőknek a táj változó adottságaihoz való kiváló alkalmazkodásból fakadó sokrétű helyi termelésének és az értékesítésnek a jobb összehangolása. Fejlesztési stratégiánk további alapeleme ezért a helyi piacok kialakítása és a helyi termékek fogyasztásának emelése, ezen belül a helyben történő fogyasztás és felhasználás emelése mellett az itt élők völgyvidéki termékekkel való kereskedésének növelése.

A térségbe érkezők közös jellemzője a hagyományok keresése, amely a helybéliek hagyomány- és helyismeretével találkozik. Ezért kiemelten támogatjuk a kultúra területét: a közösségi rendezvényeket, turisztikai vonzerővel is bíró kulturális fesztiválokat, és a természeti és völgyvidéki értékek megőrzésének támogatásával erősítjük a völgyvidéki kultúrtáj formálását. Erre építjük stratégiánk másik fontos pillérét is: a völgyvidéki ember identitását, aki egyszerre innovatív és alkalmazkodó, a közösség aktív tagja és értékes egyéniség.

Így válik a Völgy Vidék erős, integrált, önellátó és fenntartható gazdasággá, szoros és átvitt értelemben vett természetes élőhelyé, kulturálisan sokszínűvé, ahol az itt élők és az ide érkezők egyaránt jól érzik magukat.

3.2. A VVK HVS kapcsolódása a térség szükségleteihez

A Völgy Vidék jövőképe a térség meglévő erőforrásain – természeti és kulturális értékek, lokálpatriotizmus, munkaképes lakosság – és az itt élők létező igényein – helyben foglalkoztatás, hagyományörzés, magasabb színvonalú helyi szolgáltatások – alapul, és reális, elérhető célokat fogalmaz meg. A célkitűzések szintén a térség szükségleteihez kapcsolódnak a foglalkoztatásra épülő helyi gazdaság erősítésén, a térségre jellemző örökségek védelmén, a helyi adottságokhoz illeszkedő turisztikai attrakciók támogatásán, az itt élők életminőségének javításán és a helyi környezeti elemek fejlesztésén, állapotuk javításán keresztül. A célrendszer kialakítását, az ahhoz kapcsolódó intézkedések beépülését az alulról építkező kezdeményezések, a helyi fejlesztési elképzelések alapozták meg, és erősítették meg a felülvizsgálat során is.

A *helyi vállalkozások fejlesztéséhez kapcsolódó célkitűzés* alapja, hogy a térségre a gazdaságilag aktív korúaknak az országosnál valamivel kedvezőbb, és a gyermekek számának a nyugdíjasokénál magasabb aránya jellemző. A foglalkoztatottak jelentős része ugyanakkor nem helyben dolgozik, mivel mérsékelt a munkahelyek száma a térségben, a bejegyzett cégek magas száma ellenére. Ezek a körülmények akadályozzák a helyi foglalkoztatás kiterjedését, a munkaerő helyben maradását. A helyben történő foglalkoztatás emelése, a kézműves tevékenység, a kisüzemi élelmiszerfeldolgozás és a feldolgozás jelentősége miatt szükséges kialakítanunk olyan programokat és helyi termelői közösségeket, együttműködéseket, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a helyben előállított termékek elismertégéhez, és azok piacra jutását segítik. Ezért ez az egyik legfontosabb célkitűzése a stratégiánknak.

A térségben található épített, kulturális értékek és természeti kincsek, védett területek nagy száma megköveteli, hogy külön *örökségvédelmi célkitűzésben* meghatározott intézkedésekkel és programokkal ösztönözzük a felelős önkormányzatokat, az elkötelezett civil szervezeteket és egyéneket, valamint a speciális tudással és eszközökkel rendelkező vállalkozókat, hogy egymással együttműködve óvják és ápolják, tartsák karban a rájuk bízott örökséget. Ez a célkitűzés ezért kiemelten fontos eleme a stratégiának.

A helyzetelemzésből kitűnik, hogy a Völgy Vidékre is igaz az a nemzetközi, európai és országos tendencia, mely szerint a fiatal generációk elhagyják a falvakat, és városokba költöznek. Térségünkben ehhez hozzájárul még az ingázó életmód is, mely folyamatnak a végén az alvó településekké válás is veszélyként jelentkezik. Ennek egyik mérséklője lehet, ha az itt élők számára – a helyi foglalkoztatási rendszer kiterjesztése mellett – helyben elérhető szolgáltatásokat, kulturális és szabadidő eltöltési lehetőségeket kínál a térség, ill. annak helyi közösségei. Az egyik legfontosabb cél, hogy a térségben élők számára élhető Völgy Vidéket alakítsunk ki. Ezért az *életminőség javításához kapcsolódó célkitűzés* keretében olyan kulturális programokat dolgozunk ki és támogatunk, amelyek az itt élők integrációját és bevonását szolgálják, és valódi résztvevőivé teszik az egyént a térségben zajló folyamatoknak. Ezen programok során el kell érünk, hogy az emberek valóban 'megéljék' a térséghez való tartozásukat. E programokkal szemben elvárás, hogy kialakítsák és támogassák a völgyvidéki identitást az itt élőkben.

A Völgy Vidék további fejlődésének egyik feltétele, hogy térségi értelemben is integrálódni tudjon. Ennek egyik formája az új külső kapcsolatok kialakítása és a meglévők továbbfejlesztése a közeli nagyvárosok intézményrendszereivel, társadalmi-gazdasági szféráival és az ott élőkkel. A gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok kialakítása, ösztönzése mellett kiemelten kezeljük a turisztikai célokat, hiszen mind a szolgáltatásai fejlesztésében, mind azok kommunikációjában, marketingjében elmaradás tapasztalható térségünkben. A *helyi turizmusélenkítési célkitűzésben* azokat a fejlesztéseket támogatjuk, amelyek kihasználják a térségben található, rendelkezésre álló szolgáltatásokat, és a természeti, illetve épített örökség elemeire, mint erőforrásokra támaszkodnak. Olyan programokat is támogatunk, amelyek a térség turisztikai célú kommunikációját célozzák, szolgálják. Kiemelendő az egyes szolgáltatók, vállalkozások, illetve civil vagy önkormányzati szervezésű kulturális programok kommunikációja, illetve annak egységesítése, mint fejlesztési prioritás.

A *környezetfejlesztés célkitűzés* több oldalról is csatlakozik a szükségletekhez. A térség kiemelkedő természeti értékeinek megóvása, a térség vonzerejének növelése elengedhetetlen a turisztikai és gazdaságfejlesztési célkitűzések megvalósításához. A megújuló energiahordozók nemcsak környezetkímélők, de folyamatosan rendelkezésre állnak, és növelik az energetikai ellátásbiztonságot is. Az ilyen irányú fejlesztés alacsonyabb működési költséget, alacsonyabb

energiadíjakat jelentene a válsággal amúgy is sújtott önkormányzatok és vállalkozások számára. A megújuló energiaforrások helyi gazdaságfejlesztési jelentőségét az adja, hogy egy település, térség, közösség energiafüggőségét csökkenti, ugyanakkor az ehhez szükséges háttérműveletekkel saját helyi ipart, foglalkoztatást, helyben maradó jövedelmet teremt. Ezt kívánjuk elérni a megújuló energiaforrásokra épülő fejlesztésekkel, valamint a környezettudatosság fokozásának támogatásával. A lakosság ismereteinek növelése érdekében kiadványokkal, képzési programokkal, kampányokkal mozgósítunk a környezettudatosság témakörében, amelyek megalapozzák és lehetővé teszik a hosszú távú attitűd- és magatartásváltozást.

3.3. A VVK HVS fő célkitűzései

A. célkitűzés: „A Völgy Vidék helyi adottságaira építő vállalkozások fejlesztése”

A Völgy Vidék gazdaságára látszólag magas vállalkozói aktivitás jellemző, de ezt beárnyékolja egyrészt az itt bejegyzett, de valós tevékenységét nem a térségben kifejtő vállalkozások, másrészt a mezőgazdaságban és a szolgáltatások egyes területein is érzékelhető kényszer-jelleggel működő vállalkozások magas aránya. Jelentős eltérés tapasztalható a vállalkozások és a foglalkoztatás strukturális eloszlásában. Mindezek következtében a magas vállalkozói aktivitás valójában strukturális feszültségeket leplez, a foglalkoztatáson belül pedig mérsékelt arányú a helyben történő foglalkoztatás aránya. A célkitűzéshez rendelt „Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése”, „Helyi termékek minőségfejlesztése, feldolgozásának, értékesítésének és marketingjének fejlesztése” és „Vállalkozások felkészítése vidékfejlesztési feladatokra, együttműködésük fejlesztése” intézkedések ezek javítását, az arányok módosítását irányozzák elő.

B. célkitűzés: „A Völgy Vidék örökségeinek megőrzése”

A Völgy Vidéken számottevő természeti, épített és hagyományos érték lelhetők fel, legtöbbször jelenleg is élő hagyományokban (arborétumok, kastélyok, nemesi kúriák, népi építmények, néphagyományok, nemzeti és etnikai kisebbségi emlékek, gasztronómia stb.), melyek megőrzése és ápolása az itt élők és az idetelepedők, a hagyomány-őrző és kulturális civil szervezetek vagy önkormányzatok számára egyaránt fontos. A célkitűzéshez sorolt „Vidéki örökség megőrzése”, „Helyi kulturális értékek megóvása és fejlesztése” és „Természeti értékek fejlesztése” intézkedések ezen örökségek összegyűjtését, feltárását, fejlesztését és interaktív bemutatását célozzák meg.

C. célkitűzés: „Az életminőség fejlesztése Völgy Vidéken”

Az életminőséghez kapcsolódó tényezők közül a közösségfejlesztéshez, a hátrányos helyzetű csoportok integrációjához, a fejlesztések terén a különböző társadalmi-gazdasági szférák szorosabb együttműködéséhez, a hálózatosodáshoz, valamint a térség belső kohézióját segítő egységesülő marketingkommunikációhoz kapcsolódó területeken számos hátráltató tényező fejt ki hatását a térségben. Ilyenek adódnak pl. a felgyorsult életmód, a javak és szolgáltatások térségen kívülről történő nagyarányú beszerzése, az egészségtelen táplálkozás, a családok széthullása és a helyi társadalom atomizálódása, az elidegenedés, a városi életmód és szokások terjedése stb. hatásaiból, konfliktusaiból. Ezek kiiktatását és/vagy hatásaik mérséklését célozzák meg a célkitűzéshez tartozó „Falumegújítás- és fejlesztés”, „Helyi köz- és piaci szolgáltatások fejlesztése, közösségi tér kialakítása”, „Hátrányos helyzetű csoportok (fogyatékkal élők, romák) támogatása” és „Partnerségi együttműködések és kommunikáció fejlesztése, térségen belüli együttműködési hálózatok kialakítása” intézkedések.

D. célkitűzés: „A völgyvidéki értékeket bemutató turizmus élénkítése”

A térségre az átutazó és az egynapos turizmus jellemző, amely alapvetően a fővároshoz való közelségből és a térségi turisztikai attrakciók számos területen érzékelhető korlátosságából ered (pl. időbeli, minőségi, ellátási, szórakoztatói, kapcsolt lehetőségbeli, marketingkommunikációs, programszervezési stb. korlátok). A Völgy Vidékre jellemző természeti és kulturális értékekre épülő turizmus kapcsán elsődlegesen a lovas- és bor-, továbbá a rekreációs és kulturális turizmus különböző válfajaihoz kapcsolódó fejlesztéseket és ráépülő programszervezéseket támogatják a „Turisztikai tevékenységek ösztönzése”, „Lovas-, bor-, rekreációs és kulturális turizmusfejlesztés,

programszervezés” és „Egységes turisztikai csomagok, arculat és információs rendszerek kialakítása” intézkedések.

E. célkitűzés: „A környezet megóvása a Völgy Vidéken”

A Völgy Vidék két meghatározó vízfolyásának völgyei térségi jelentőségű ökológiai folyosót alkotnak, amelyek a Gerecse és a Vértes élőhelyeit kötik össze a Duna országos jelentőségű ökológiai folyosójával. Ugyanakkor a természeti meghatározottság társadalmi-gazdasági szempontból is összekötést jelent az itt élők számára. A környezet rendezése, értékeinek megóvása és védelmének tudatosítása vonzóbbá teheti a térséget a letelepülni vágyók számára, jobb életminőséget biztosíthat az itt lakóknak, közvetlenül élénkítheti a gazdaságot és az ökoturizmust. Ezt veszik figyelembe a célkitűzés „Hulladékgazdálkodás fejlesztése”, „Környezettudatos életmód terjesztése” és „Megújuló energiaforrásokra épülő fejlesztések” intézkedései.

3.4. A VVK HVS intézkedései

A. célkitűzés: „Völgy Vidék helyi adottságaira építő vállalkozások fejlesztése”

- A1. Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése
- A2. Helyi termékek minőségfejlesztése, feldolgozásának, értékesítésének és marketingjének fejlesztése
- A3. Vállalkozások felkészítése vidékfejlesztési feladatokra, együttműködésük fejlesztése

B. célkitűzés: „Völgy Vidék örökségeinek megőrzése”

- B1. Vidéki örökség megőrzése
- B2. Helyi kulturális értékek megóvása és fejlesztése
- B3. Természeti értékek fejlesztése

C. célkitűzés: „Az életminőség fejlesztése a Völgy Vidéken”

- C1. Falumegújítás- és fejlesztés
- C2. Helyi köz- és piaci szolgáltatások fejlesztése, közösségi tér kialakítása
- C3. Hátrányos helyzetű csoportok (fogyatékkal élők, romák) támogatása
- C4. Partnerségi együttműködések és kommunikáció fejlesztése, térségen belüli együttműködési hálózatok kialakítása

D. célkitűzés: „A völgyvidéki értékeket bemutató turizmus élénkítése”

- D1. Turisztikai tevékenységek ösztönzése
- D2. Lovas-, bor, rekreációs és kulturális turizmusfejlesztés, programszervezés
- D3. Egységes turisztikai csomagok, arculat és információs rendszerek kialakítása

E. célkitűzés: „A környezet megóvása a Völgy Vidéken”

- E1. Hulladékgazdálkodás fejlesztése
- E2. Környezettudatos életmód terjesztése
- E3. Megújuló energiaforrásokra épülő fejlesztések

3.5. Forrásallokáció

A felülvizsgálat során később kerül kidolgozásra és beépítésre.

4. A Völgy Vidék Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatos intézkedések

4.1. Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés

A Völgy Vidék HVS tervezésében a lakosság, a vállalkozások, az önkormányzatok, a civil szervezetek, illetve a vidékfejlesztésben érintettek részvételi lehetőségét számos, a teljes körű nyilvánosság elérését támogató intézkedés biztosította a folyamat minden egyes elemére kiterjedően. A 2011-es felülvizsgálat során ezek a következőkre terjedtek ki: hirdetések, internetes közzétételi formák, konzultációs lehetőségek különböző formáinak biztosítása, nyilvános döntések, megbeszélések és egyeztetések, ill. meghirdetett helyi lakossági fórumok.

A felülvizsgálat elindításakor a Völgy Vidék LEADER térség területén elhelyezkedő önkormányzatok polgármestereihez eljuttatott és azok hivatalaiban, hirdetőtábláin kihelyezett hirdetések részletesen tartalmazták a széleskörű nyilvánosság biztosítását szolgáló részvételi lehetőségeket a teljes felülvizsgálati folyamat során. Ez kiterjedt a konzultációs és projekt-ötlet beadási lehetőségek előzetes meghirdetésére is, amit a konzultáció és a projektötlet-gyűjtés önálló időközi lehetőségei és meghirdetései egészítettek ki (írásos és szóbeli, személyes és elektronikus konzultációs formák, lakossági fórumok, célzott projektötlet-gyűjtés).

A VVK HACS 2011. február 18-án tartotta meg a VVK HVS felülvizsgálat indító megbeszélését Baracsán, melynek biztosította a nyilvánosságát, ill. hirdetésekkel, meghívókkal és személyes megkeresésekkel hívta fel rá a figyelmet. A VVK Tervezői Csoport 13 tagjának megválasztására a VVK HACS tagság 26%-ának jelenlétében került sor, egyhangú támogatás mellett. A jelenlévő VVK HACS tagság számának tekintetében az üzleti és civil szféra aránya 81% volt. A felülvizsgálatot elvégző VVK Tervezői Csoport tagjai között megtalálhatók a korábbi tervezési folyamatot végigkísítő Tervezési Koordináló Csoport tagjai, az elnökség és az egyesület tagjai, továbbá új jelentkezők is részt vettek a munkában. A tagok a rendszeres heti ülések mellett közös levelezőlistán tartották a kapcsolatot, folyamatos egyeztetés mellett, megosztva végezték a munkát.

A Völgy Vidék Közösség a honlapján folyamatosan tett közzé a HVS felülvizsgálat aktuális állásáról szóló tájékoztatókat, valamint elérhetővé tette a VVK HVS véleményezés alatt levő aktuális szövegét, a tervezett célterületeket és intézkedéseket, munkaanyagokat, a formálódó HPME-katalógust, továbbá biztosította azok véleményezési lehetőségét elektronikus formában is (email), a hagyományos formák megtartása mellett.

A Völgy Vidék Közösség a VVK HVS felülvizsgálat alatt – előzetes bejelentkezés, időpont-egyeztetés mellett – folyamatos személyes konzultációs lehetőséget biztosított a munkaszervezet irodájában, mellyel számos esetben éltek is a térségben élők. Telefonos egyeztetések révén és elektronikusan, email útján is sor került konzultációkra.

A Völgy Vidék Közösség elnöksége 2011. március 11-én fogadta el – a VVK Tervezői Csoport előzetes támogatása és ajánlása alapján – a felülvizsgált VVK HVS-t (HPME-katalógus nélkül), és elektronikus formában megküldte azt az ÚMVP elektronikus beszámoló-felületén, valamint közzétette a honlapján is.

A Völgy Vidék Közösség öt fórumot hirdetett meg a térségben. A fórumok célja egyrészt a helyi vidékfejlesztési stratégia felülvizsgálata kapcsán a helyi lakosok és érintettek tájékoztatása, másrészt a HPME-k kidolgozásához szükséges projektötletek összegyűjtése volt. A lakossági fórumokat Ercsiben, Válon és Felcsúton rendeztük meg 2011. március 2-4. között, ill. 2011. március 9-én Martonvásáron. Ercsi a térség legnagyobb városa, Vál a földrajzi középpontja, Felcsút pedig az északi településekről könnyen elérhető. A martonvásári fórumot a város vezetésével együttműködésben szerveztük a helyi vállalkozók tájékoztatásának elsődleges céljával. A felülvizsgálat alapján a lovas turisztikai fejlesztésekre nagyobb hangsúlyt szeretnénk fektetni, ezért 2011. március 10-én a lovas turizmusban érintettek számára szerveztünk tematikus fórumot Kajászon.

A fórumokat az annak otthont adó településekkel szomszédos falvakban is mindig meghirdettük. Az általunk elkészített és elektronikusan megküldött meghívókat a települések polgármesterei a hirdetőtáblákon, települési honlapokon és képújságokban tették közzé, valamint esetenként levélben is értesítették a helyi civil szervezeteket és vállalkozásokat. A fórumokról

hirdetést adtunk fel a Heti Apró c. hirdetési újságba, amely minden háztartásba eljut. A fórumok este 18 órakor kezdődtek – kivéve a lovas fórumot, amely 10 órakor –, hogy a napközben dolgozók is el tudjanak jönni.

A területi lakossági fórumokon 12-30 érdeklődő jelent meg. Ercsibe nagyjából ugyanazon civil szervezeti vezetők és vállalkozók jöttek el, mint a stratégia két évvel korábbi tervezésekor, és megerősítették a már akkor is felvetett problémákat. Válba és Felesútra a szomszédos településekről nagyobb arányban érkeztek, elsősorban tájékozási céllal, konkrét projektjavaslatokkal kevéssé éltek. A fórumok a LEADER programot és a stratégiát ismertető bevezető előadással kezdődtek, majd kb. egy-másfél órás kötetlen konzultációval folytatódtak, amely során a résztvevők ismertették projektötleteiket, javaslataikat és kérdéseket vetettek fel. Egyesek a magukkal hozott kitöltött projektgyűjtő adatlapot közzé tették, mások üreset vettek magukhoz és vagy a helyszínen kitöltötték, vagy hazavitték, és ígéretet tettek megküldésükre. A fórumok során többször előfordult, hogy a résztvevők 'egymásra találtak', egymással együttműködést, partneri kapcsolatot kezdeményeztek. A fórumok mindegyikén részt vett a munkaszervezet vezetője és a tervezői csoport több tagja is.

A felülvizsgálat további menetrendje szerint a Völgy Vidék Közösség közgyűlése dönt a beérkezett projekt-ötletekről a tagság min. 25%-ának jelenléte, illetve a jelenlévők 50% + 1 támogatása mellett, amelyeket ezt követően a VVK Tervezői Csoport készít elő HPME szintre. A VVK HPME-k egyeztetésére folyamatosan, illetve 2011. március 28. - 2011. április 20. között kerül sor az ÚMVP IH-val és az MVH-val való kötelező konzultáció keretében. A HPME-katalógussal kiegészített VVK HVS-t a Völgy Vidék nyilvános közgyűlése fogadja el 2011. április 20-ig.

4.2. A VVK HVS végrehajtása

A Völgy Vidék Vidékfejlesztési Közösség Közhasznú Egyesület azzal a céllal jött létre 2008 őszén, hogy társadalmi szervezatként összefogja a Váli-víz és a Szent László-patak völgye, a Vértesalja és az Etyeki dombság egymással szomszédos települési önkormányzatait, valamint a területükön működő vállalkozásokat, civil szervezeteket, intézményeket, elkötelezett magánszemélyeket. Az egyesület elsődleges célkitűzése a vidékfejlesztéssel összefüggő tevékenységek ösztönzése és az ebben érdekeltek széleskörű partnerségének megteremtése.

A közösséget 45 alapító tag hozta létre, akik elnökké Vál község polgármesterét választották. A taglétszám azóta mintegy 35%-kal növekedett, és 2011. elejére elérte a 61-et, melyből 17 tag a közszférát, 18-an az üzleti szférát és 26-an a civil szférát képviselik (16-17. ábra).

Az egyesület tevékenységét 10-tagú elnökség irányítja és 3-tagú felügyelő bizottság ellenőrzi. A kezdeti elnökség mandátuma 2 év után, 2010 őszén járt le. Ekkor 4 évre Mátyás község polgármesterét választott elnökké a közgyűlés, amellyel, hogy az elnökség és a felügyelő bizottság egy-egy tagjának is megváltozott a személye. Az egyesületi munkát egy 16-tagú közgyűlési bizottság is támogatja döntés-előkészítő feladatokat felvállalva (VVK Döntéshozó Testület). Az egyesület tisztségviselői – az elnököt és a munkaszervezet-vezetőt leszámítva – önkéntesen, térítés nélkül látják el tevékenységüket.

A Völgy Vidék Közösség elsődleges feladata az Európai Unió és hazai támogatású vidékfejlesztési programok (HVS-be foglalt) végrehajtásához kapcsolódó tevékenységek és feladatok megszervezése, ellátása. Megalakulása után a közösség helyet kapott az európai és hazai helyi vidékfejlesztési akciócsoportok között. Akkreditált közreműködőként részt vesz a LEADER program, valamint delegált feladatellátás keretében az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. tengelyének nem horizontális intézkedései végrehajtásában. E feladatai során – az ÚMVP Irányító Hatósággal és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal együttműködve – támogatások eljuttatását végzi alulról jövő helyi kezdeményezésekhez, 2013-ig összességében mintegy 4,13 millió Euró összértékben.

A Völgy Vidék LEADER HACS önálló jogi személyiséggel nem rendelkező munkaszervezetet hozott létre, elsődlegesen a VVK HVS végrehajtásához kapcsolódó feladatok elvégzésére, továbbá az egyesület ügyeinek és más vidékfejlesztéshez kapcsolódó tevékenységek ellátására. A munkaszervezet 4-tagú, magasan kvalifikált szakemberekből áll, akik a vidékfejlesztéshez szorosan kapcsolódó területeken szerzett mesterdiplomákkal rendelkeznek. Munkatapasztalatokat korábban a civil, az üzleti és a közszférában egyaránt szereztek. A térség különböző kistelepüléseiben élnek, amely az alulról jövő kezdeményezések terén az átfogó területi

rálátás lehetőségét támogatja, biztosítja. A munkaszervezet irodája a térség földrajzi középpontjában, Válban található, a váli önkormányzattól bérelt és irodává átalakított önkormányzati lakásban.

A munkaszervezetben a vezetői, a projektmenedzsment és az MVH delegálta ügyintézői munkafolyamatok elkülönülnek, utóbbiak fizikai jelleggel is szétválasztásra kerültek. A kommunikációs, az önadminisztrációs, az ÚMVP IH által előírt kötelezően ellátandó és egyéb, valamint az egyesület ügyeinek intézésével kapcsolatos feladatokat az iroda munkatársai egymás közt megosztva végzik. A könyvelési, az informatikai, a jogi tanácsadói, az értékvédelmi és a takarítási feladatokat külső vállalkozók látják el állandó megbízási formában, eseti megbízások csak különböző speciális, a működéshez közvetlenül kapcsolódó szakfeladatok ellátása kapcsán merülnek fel (pl. munka- és tűzvédelmi oktatás, munkaegészségügy).

A munkaszervezet kiemelt fontosságúnak tekinti az ÚMVP kérelmekkel, pályázatokkal kapcsolatos tanácsadást. A kötelező kérelemkezelési feladatokon túl támogatási és kifizetési kérelmek, ill. monitoring jelentések elektronikus feltöltésével is segíti a projektgazdát. A tanácsadást, segítségnyújtást az iroda munkatársai telefonon, emailben, személyesen az irodában, vagy a fejlesztés helyszínén végzik. Az iroda ellátja az egyesület kommunikációs feladatait is, rendszeresen közöl híreket a helyi és megyei lapokba és az umvp.eu honlapra. A Völgy Vidék Közösség az iroda munkatársai által folyamatosan frissített saját honlappal rendelkezik (www.volgyvidek.hu). A honlap továbbfejlesztésével: a tagszervezetek adatainak megjelenítésével, további vidékfejlesztési szakmai tárgyú információk, linkek közzétételével, a szervezetek híreinek, eseményeinek rendszeres közzétételével a térség kiemelkedő információhordozójává válhat, ahol minden, a térség szervezeteivel kapcsolatos ismeret egy helyen lesz megtalálható.

A HVS végrehajtását segítve a civil együttműködést és összefogást segíti kulturális területen az egyesület közkinccs szekciójaként is, és egyben nyitott műhelyként működő kulturális kerekasztal, amely évente kiadja a térség kulturális eseményeit összefoglaló rendezvény-naptárt. A munkatársak a civil szervezetekre különös gondot fordítanak, külön pályázati tanácsadással segítik munkájukat. Összefogják a térség helyi élelmiszer és kézműves termék-előállítóit, lehetővé teszik számukra a különböző rendezvényeken való közös megjelenést, új közösséget szervezve a térségben. Zajlik a lovas és bor-turiztikában, ill. az ezekre ráépülő gazdasági tevékenységekben érdekelt térségi együttműködésének megszervezése, partnerségének kialakítása is. Az egyesület, az elnökség és a munkaszervezet tagjai rendszeresen találkoznak, egyeztetik az érdekeiket, közös képzéseken, rendezvényeken vesznek részt a régió helyi akciósportjaival, továbbá számos egyéb nemzetközi, országos és térségi tudományos és szakmai fórumokon, rendezvényeken, megbeszéléseken, tanulmányúton, tapasztalatcserén vállalnak aktív szerepet.

5. Mellékletek

5.1. A VVK HVS felülvizsgálat során végzett tevékenységek

A felülvizsgálat során később kerül kidolgozásra és beépítésre (ld. 4.1.).

5.2. Pénzügyi táblázatok, forrásallokáció

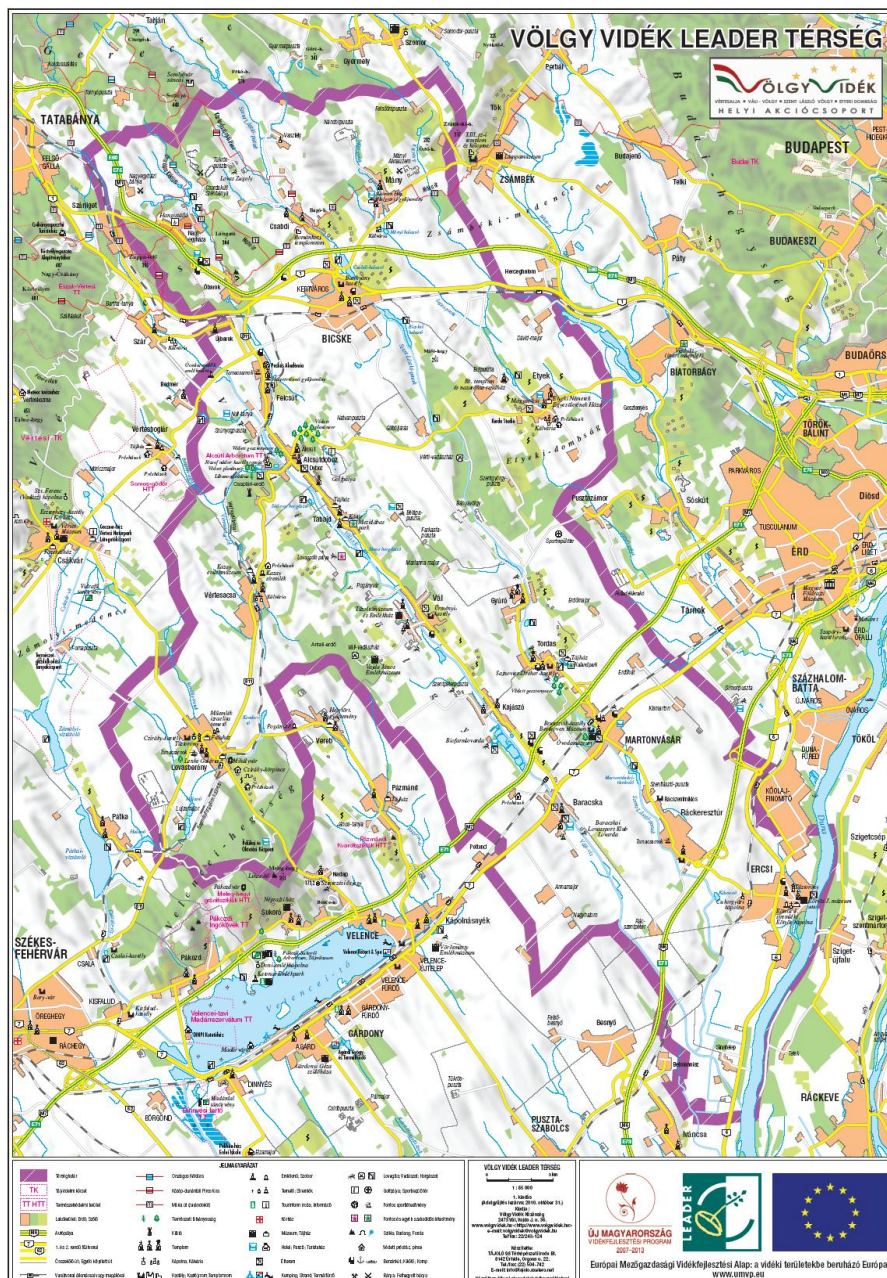
A felülvizsgálat során később kerül kidolgozásra és beépítésre.

5.3. A nyilvánossági intézkedésekre vonatkozó igazoló dokumentumok

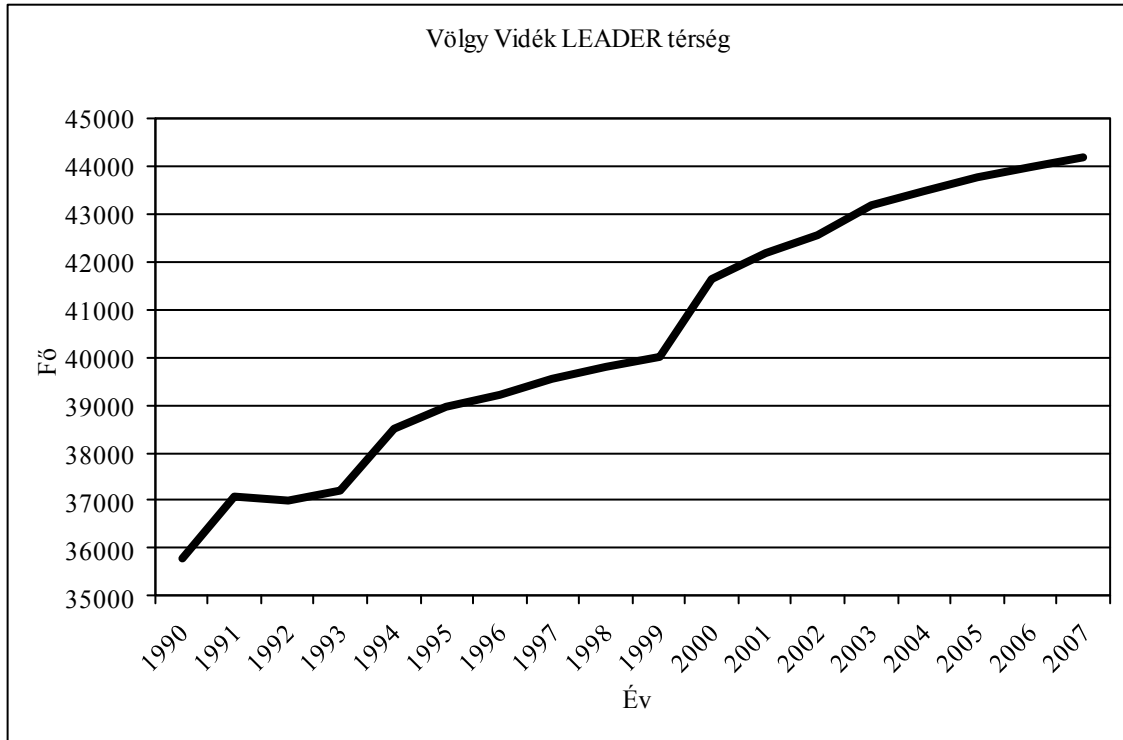
A felülvizsgálat során később kerül kidolgozásra és beépítésre (ld. 4.1.).

5.4. Térképek, ábrák, táblázatok

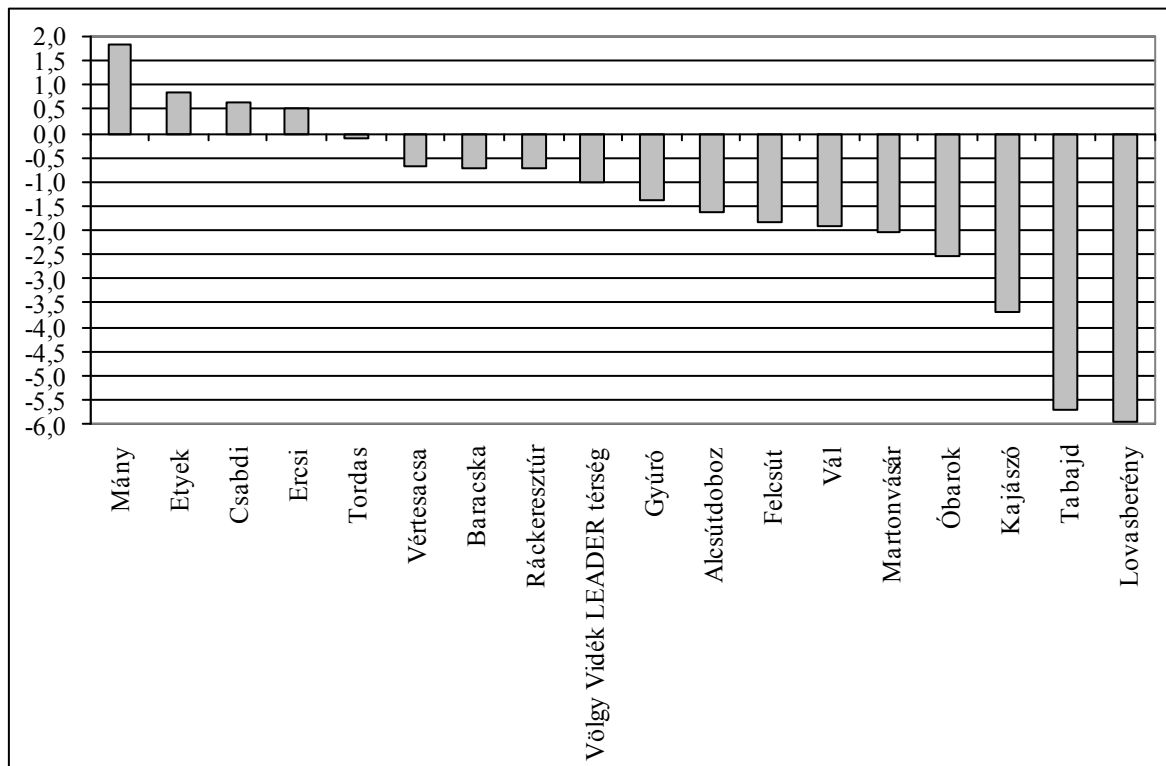
1. térkép A Völgy Vidék LEADER térség és települései

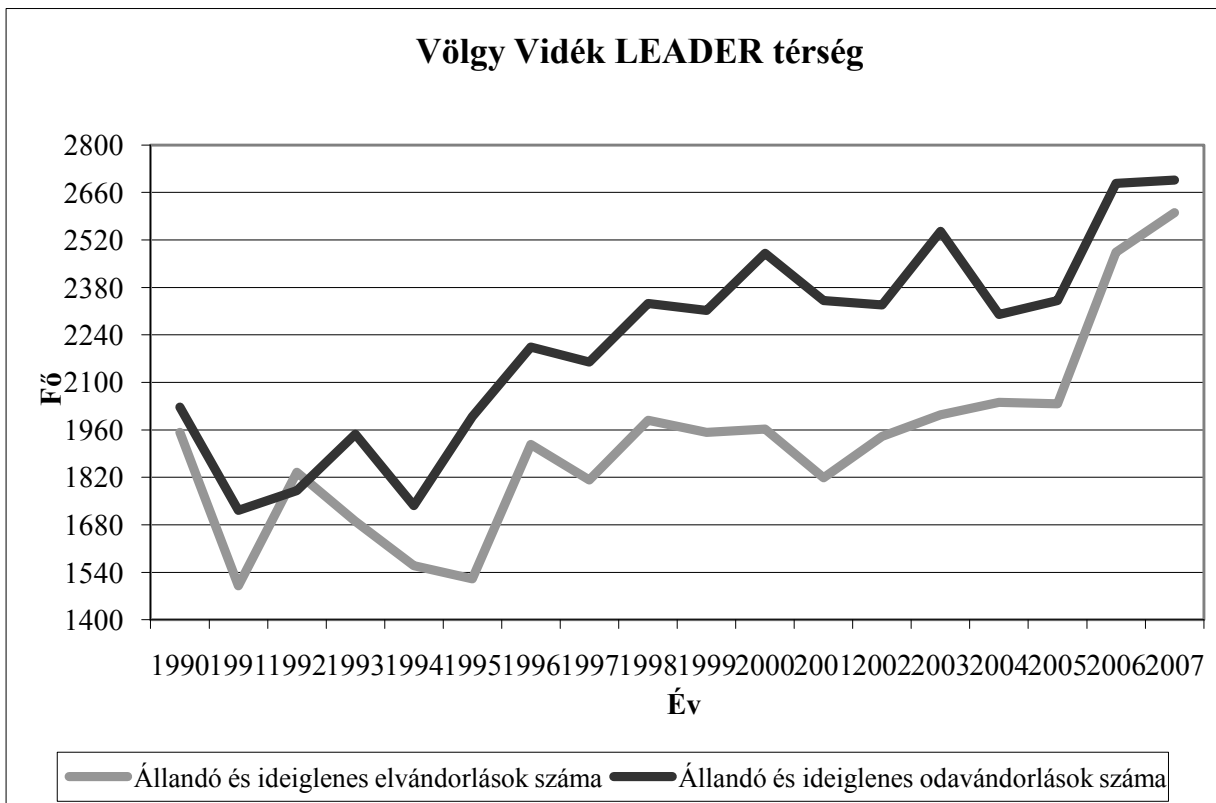
1. ábra A lakónépesség számának alakulása Völgy Vidéken, 1990-2007

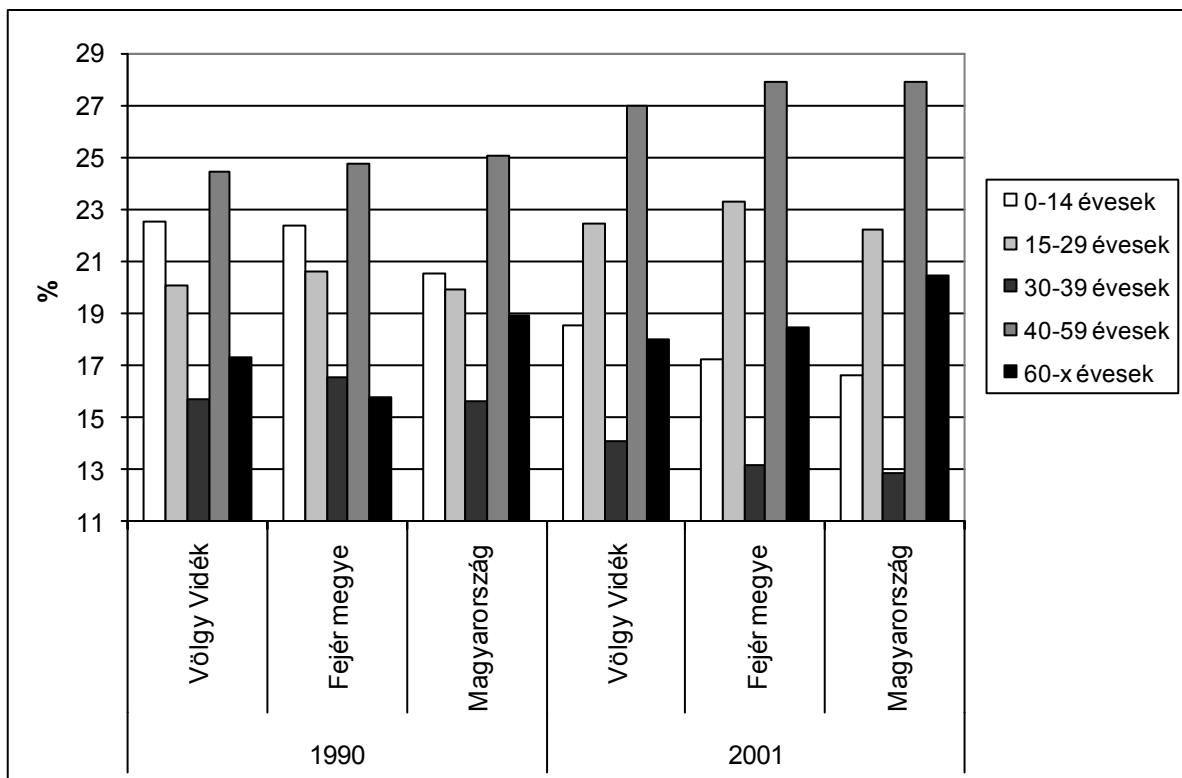
2. ábra 1000 lakosra jutó átlagos éves természetes szaporodás Völgy Vidéken 1990-2007 között (ezrelék)

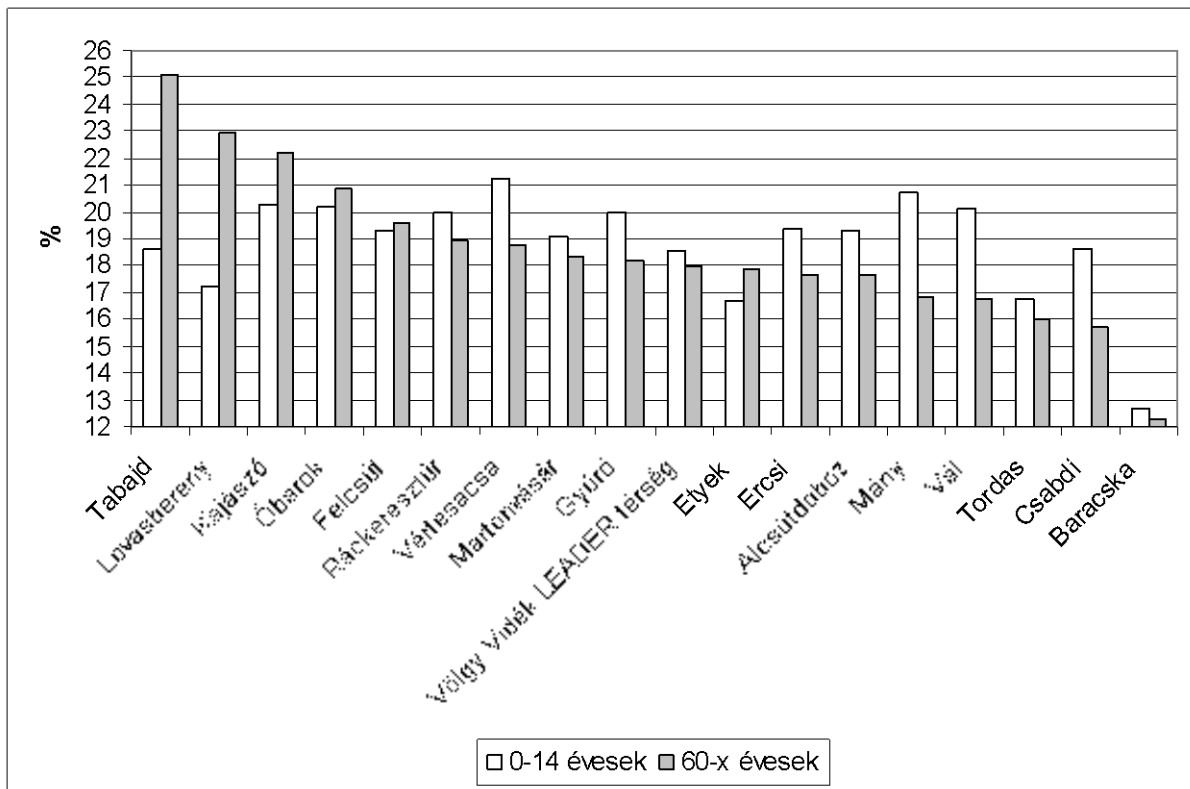
3. ábra Az állandó és ideiglenes oda- és elvándorlások számának alakulása Völgy Vidéken, 1990-2007

4. ábra A népesség főbb korcsoportonkénti aránya Völgy Vidéken, Fejér megyében és Magyarországon 1990-ben és 2001-ben

5. ábra A gyermek- és időskorúak lakossági arányának eltérései Völgy Vidéken, 2001

1. táblázat Az állandó népesség száma Völgy Vidéken, 1990-2007

Állandó népességszám	1890	1910	1930	1941	1949	1960	1970	1980	1990	2001	2007
Alcsútdoboz	2347	2261	2204	2022	2102	1650	1966	1667	1427	1539	1494
Baracska	1917	1997	2100	2048	2138	2659	2802	2680	2502	2729	2726
Csabdi							971	1031	1058	1183	1211
Ercsi	4535	5501	6013	6089	6456	7187	8208	8034	7803	8446	8919
Etyek	3239	3729	4004	4033	3105	3154	3484	3220	3172	3505	4130
Felcsút	1488	1583	1884	1954	1812	1891	1625	1590	1554	1680	1780
Gyűrű	1501	1338	1213	1196	1299	1245	1214	1124	1078	1205	1210
Kajászó	1351	1228	1248	1245	1200	1146	1120	1032	929	998	1098
Lovasberény	3600	3484	3140	3249	3102	3129	2986	2749	2601	2752	2803
Mány	2587	2452	2524	2625	2114	2072	2428	2143	2014	2275	2327
Martonvásár	2095	2578	3154	3032	3126	3851	4045	4150	4304	5120	5558
Óbarok							1034	816	707	789	801
Ráckeresztúr	1630	2142	2591	2586	2659	2896	2861	2903	2769	3181	3347
Tabajd	1529	1446	1372	1445	1341	1106	1159	1112	975	938	1014
Tordas	1242	1433	1484	1205	1293	1413	1360	1374	1363	1727	1844
Vál	3017	3100	2898	2778	2828	2717	2463	2274	2089	2325	2481
Vértesacsa	2572	2491	2700	2720	2525	2173	2094	1799	1667	1749	1791
Völgy Vidék	34650	36763	38529	38227	37100	38289	41820	39698	38012	42141	44534

2. táblázat A lakónépesség száma Völgy Vidéken, 1990-2007

Lakónépesség száma	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Alcsútdoboz	1373	1386	1380	1354	1355	1368	1500	1524	1504	1508	1503	1503	1492	1478
Baracska	2428	2489	2501	2515	2564	2602	2701	2708	2709	2729	2731	2733	2730	2711
Csabdi		1097	1120	1124	1144	1148	1154	1132	1162	1174	1175	1198	1187	1185
Ercsi	7532	8030	8154	8205	8284	8267	8334	8406	8407	8537	8542	8567	8615	8563
Etyek	3101	3242	3267	3316	3274	3312	3502	3636	3783	3922	4046	4131	4131	4211
Felcsút	1567	1582	1616	1623	1637	1657	1664	1682	1669	1688	1708	1724	1705	1732
Gyúró	1099	1123	1145	1150	1129	1128	1191	1216	1240	1255	1227	1244	1281	1276
Kajászó	939	976	986	983	993	1003	972	995	984	1007	1027	1037	1066	1065
Lovasberény	2594	2679	2656	2692	2717	2736	2680	2681	2670	2713	2760	2755	2734	2749
Mány	1999	2093	2084	2134	2161	2182	2235	2300	2321	2374	2381	2376	2374	2348
Martonvásár	4415	4927	4895	4979	4935	4977	5145	5180	5275	5336	5360	5397	5524	5650
Óbarok							747	779	796	797	801	783	796	800
Ráckeresztúr	2713	2960	3041	3058	3117	3103	3134	3126	3159	3226	3251	3282	3241	3288
Tabajd	874	889	872	888	883	875	941	948	957	972	987	998	974	985
Tordas	1374	1456	1451	1506	1527	1557	1684	1757	1764	1785	1832	1841	1892	1931
Vál	2098	2284	2278	2283	2316	2333	2321	2354	2390	2394	2416	2453	2500	2504
Vértesacsca	1685	1751	1761	1736	1764	1762	1750	1758	1771	1783	1744	1756	1759	1741
Völgy Vidék	35791	38964	39207	39546	39800	40010	41655	42182	42561	43200	43491	43778	44001	44217

3. táblázat Az élveszületések száma Völgy Vidéken, 1990-2007

Élveszületések száma	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Alcsútdoboz	25	15	22	12	16	7	21	19	16	17	15	22	17	13
Baracska	34	25	30	33	34	30	25	20	25	35	28	33	21	35
Csabdi		13	17	9	14	6	10	13	19	20	13	15	8	10
Ercsi	121	122	103	112	93	86	86	108	108	112	105	101	103	110
Etyek	30	33	36	35	36	28	34	43	51	62	64	56	53	42
Felcsút	21	12	13	12	12	22	7	17	14	15	28	19	15	17
Gyúró	15	7	12	12	14	13	9	15	14	10	8	13	13	11
Kajászó	18	9	8	13	12	5	4	10	10	10	6	15	17	14
Lovasberény	24	34	19	27	21	18	19	23	16	26	32	20	28	19
Mány	32	28	26	37	29	18	21	43	22	32	33	25	20	34
Martonvásár	66	38	47	45	45	39	47	40	49	42	39	38	58	55
Óbarok							0	3	4	1	4	7	8	8
Ráckeresztúr	36	39	38	29	29	41	38	33	28	41	35	42	34	31
Tabajd	9	8	18	10	10	10	9	13	7	16	14	18	13	15
Tordas	19	12	18	18	14	15	15	22	14	26	19	15	16	22
Vál	22	34	30	28	27	19	18	27	23	25	27	29	29	27
Vértesacsca	25	14	26	19	22	20	16	20	20	14	16	22	19	16
Völgy Vidék	497	443	463	451	428	377	379	469	440	504	486	490	472	479

4. táblázat A halálozások száma Völgy Vidéken, 1990-2007

Halálozások száma	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Alcsútdoboz	24	23	19	22	19	19	14	18	29	15	15	25	22	17
Baracska	16	22	36	32	36	31	29	49	42	28	31	30	34	34
Csabdi		16	9	6	15	7	9	17	7	15	20	10	13	8
Ercsi	105	102	99	83	111	108	105	111	96	95	112	135	92	95
Etyek	38	39	40	31	44	38	33	27	45	33	42	42	48	50
Felcsút	18	18	23	27	20	28	18	25	11	21	29	19	21	14
Gyúró	12	15	8	6	18	13	13	12	12	17	22	10	12	5
Kajászó	13	13	15	17	12	15	15	18	16	13	14	12	15	15
Lovasberény	39	43	48	38	41	42	29	45	41	38	34	48	36	30
Mány	28	29	29	21	21	26	23	28	24	22	23	22	27	21
Martonvásár	50	33	48	55	58	61	54	70	62	64	50	66	72	64
Ráckeresztúr	45	29	27	46	38	45	34	43	43	33	30	35	40	40
Óbarok							3	3	7	5	8	7	7	11
Tabajd	26	13	15	17	22	16	17	14	21	17	14	18	13	16
Tordas	9	17	20	16	16	16	15	30	13	13	22	24	11	20
Vál	38	34	39	21	30	29	31	25	26	31	27	34	29	20
Vértesacsca	19	26	32	22	18	32	27	15	30	15	25	19	29	18
Völgy Vidék	480	472	507	460	519	526	469	550	525	475	518	556	521	478

5. táblázat Az állandó és ideiglenes odavándorlások száma Völgy Vidéken, 1990-2007

Állandó és ideiglenes odavándorlások száma	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Alcsútdoboz	61	85	83	89	110	87	119	94	77	89	75	73	96	89
Baracska	100	94	132	111	187	150	154	155	121	139	147	135	176	164
Csabdi		51	56	64	73	50	52	35	62	54	56	66	72	74
Ercsi	407	409	462	426	468	482	508	423	408	527	440	439	449	408
Etyek	136	165	219	169	158	210	224	252	264	308	289	246	265	263
Felcsút	110	72	88	108	114	96	85	110	83	96	98	84	116	120
Gyúró	54	58	78	49	38	45	67	46	57	65	40	57	82	69
Kajászó	44	53	68	50	68	65	69	65	44	61	75	55	69	72
Lovasberény	120	160	129	149	167	148	123	122	114	135	120	136	124	168
Mány	150	100	111	123	115	134	129	137	137	155	115	101	144	93
Martonvásár	274	252	275	324	272	318	273	298	303	312	255	318	431	445
Óbarok							31	50	46	41	62	50	60	51
Ráckeresztúr	183	201	223	194	221	159	168	142	222	211	189	207	147	233
Tabajd	45	67	45	66	79	62	89	55	59	67	56	60	52	78
Tordas	71	91	76	107	79	107	189	167	90	89	122	99	164	169
Vál	141	92	75	68	110	117	126	116	137	108	98	133	137	106
Vértesacsca	131	49	84	63	74	82	75	74	104	89	63	82	103	95
Völgy Vidék	2027	1999	2204	2160	2333	2312	2481	2341	2328	2546	2300	2341	2687	2697

6. táblázat Az állandó és ideiglenes elvándorlások száma Völgy Vidéken, 1990-2007

Állandó és ideiglenes elvándorlások száma	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Alcsútdoboz	100	85	92	105	106	62	78	83	84	85	86	68	103	99
Baracska	161	89	114	98	136	111	133	120	105	135	151	130	166	183
Csabdi		47	41	63	52	45	73	53	46	48	57	49	83	81
Ercsi	398	331	342	404	371	477	347	358	430	422	438	436	441	501
Etyek	171	115	190	124	192	162	179	149	145	201	195	180	276	242
Felcsút	55	68	44	86	92	70	85	82	101	81	70	72	128	103
Gyúró	53	42	60	50	55	46	34	29	40	39	52	44	53	73
Kajászó	40	25	51	49	58	45	47	41	47	41	46	48	41	75
Lovasberény	119	77	123	102	122	105	105	103	113	85	84	117	136	153
Mány	137	84	117	89	96	105	126	96	120	120	112	112	144	132
Martonvásár	235	177	306	230	303	254	227	234	194	240	222	254	291	322
Óbarok							27	21	26	40	53	64	60	47
Ráckeresztúr	152	163	153	160	153	169	174	140	180	161	180	182	181	178
Tabajd	64	54	65	43	72	64	62	54	41	50	39	54	75	65
Tordas	62	59	79	54	56	76	93	87	86	84	71	76	116	129
Vál	113	50	72	70	74	90	93	98	97	97	88	82	99	104
Vértesacsa	93	55	68	85	50	72	79	71	86	75	97	69	91	114
Völgy Vidék	1953	1521	1917	1812	1988	1953	1962	1819	1941	2004	2041	2037	2484	2601

7. táblázat A korszerkezet Völgy Vidéken, 2009

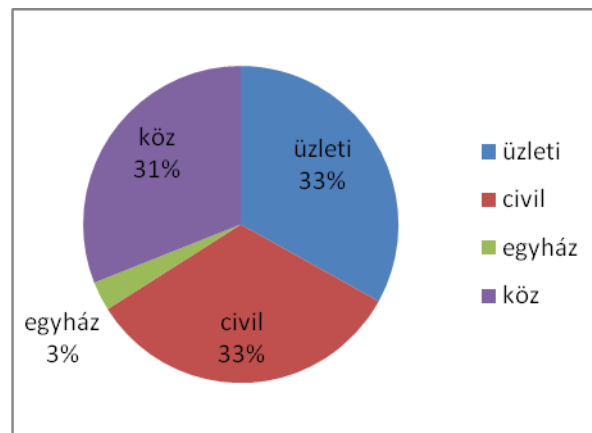
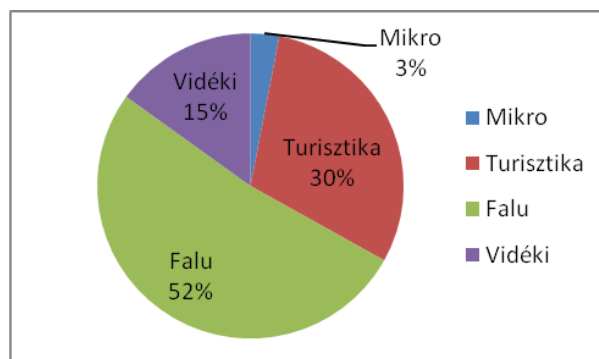
Korszerkezet, 2009	0-14 évesek	15-19 évesek	20-29 évesek	30-39 évesek	40-49 évesek	50-59 évesek	60-x évesek
Alcsútdoboz	233	117	181	229	205	219	315
Baracska	439	187	360	488	368	391	532
Csabdi	207	87	183	215	158	182	214
Ercsi	1430	703	1195	1509	1130	1263	1645
Etyek	772	266	527	799	594	566	703
Felcsút	300	157	265	316	224	256	324
Gyúró	182	91	167	227	170	184	207
Kajászó	168	100	123	199	150	122	237
Lovasberény	371	213	362	397	411	404	619
Mány	431	214	321	412	305	338	395
Martonvásár	865	444	787	985	464	782	1110
Óbarok	119	66	102	120	112	112	156
Ráckeresztúr	584	261	405	624	392	473	665
Tabajd	194	72	140	148	128	132	200
Tordas	336	135	242	343	333	264	331
Vál	452	197	351	421	326	336	442
Vértesacsa	275	163	233	281	242	238	366
Völgy Vidék	7358	3473	5944	7713	5712	6262	8461

8-17. táblázat és 6-15. ábra VVK III. és IV. tg. lekötött forrásainak megoszlásai

VVK III. tengely első kör

Jogcím	Jóváhagyott támogatás	Támogatott kérelem
Mikro	6 175 528 Ft	2
Turisztika	61 048 739 Ft	3
Falu	105 309 542 Ft	6
Vidéki	30 646 266 Ft	2
Összesen	203 180 075 Ft	13

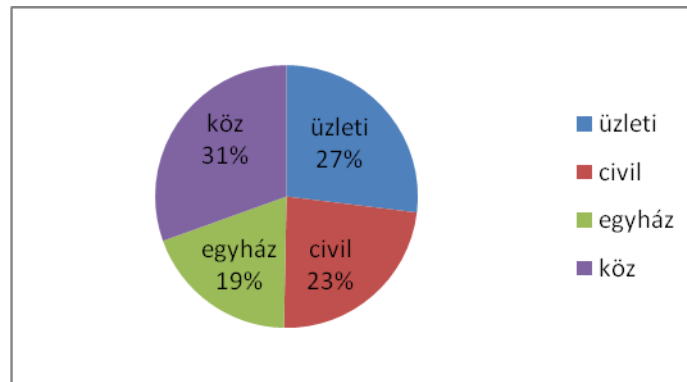
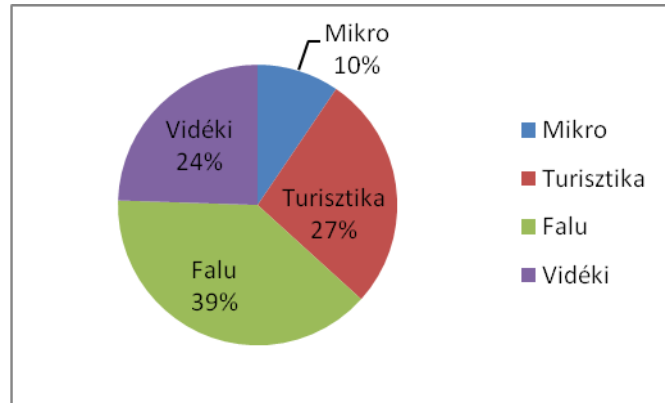
Szféra	Jóváhagyott támogatás	Támogatott kérelem
üzleti	67 224 267 Ft	5
civil	66 869 797 Ft	3
egyház	6 077 543 Ft	1
köz	63 008 468 Ft	4
Összesen	203 180 075 Ft	13

VVK III. tengely második kör

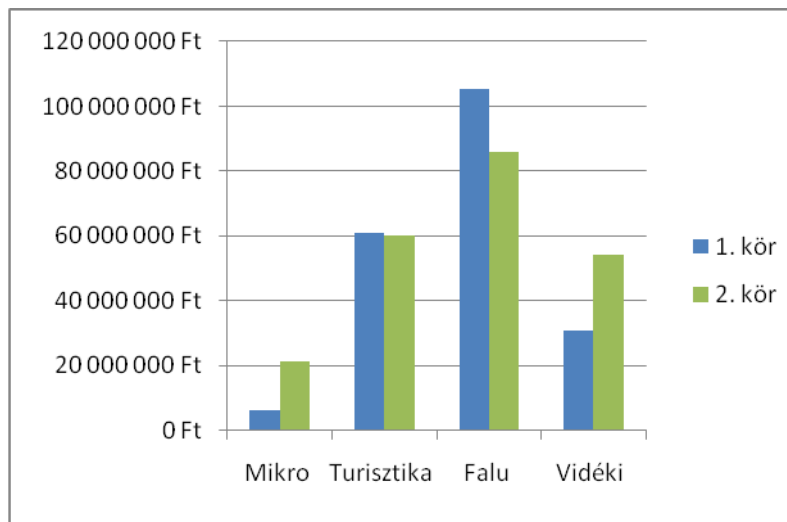
Jogcím	Jóváhagyott támogatás	Támogatott kérelem
Mikro	21 047 563 Ft	3
Turisztika	60 280 025 Ft	4
Falu	86 012 579 Ft	5
Vidéki	54 236 634 Ft	6
Összesen	221 576 801 Ft	18

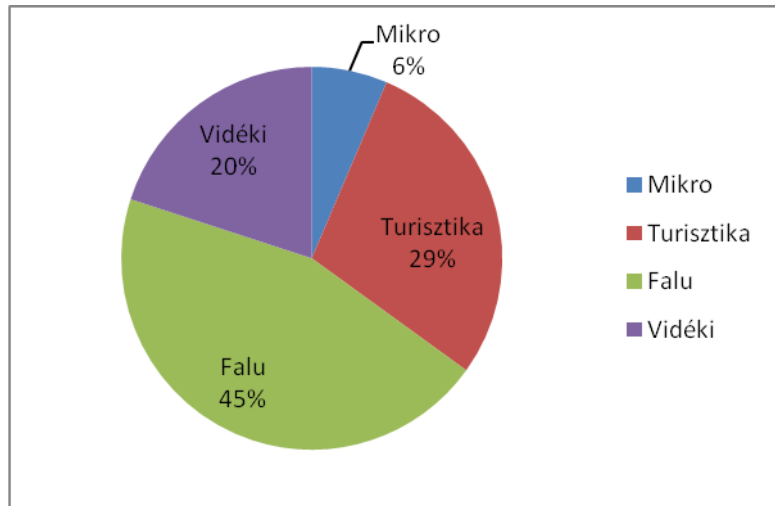
Szféra	Jóváhagyott támogatás	Támogatott kérelem
üzleti	59 693 988 Ft	6
civil	51 789 433 Ft	2
egyház	42 565 467 Ft	4
köz	67 527 913 Ft	6
Összesen	221 576 801 Ft	18

VVK III. tengely 1. és 2. kör egyben

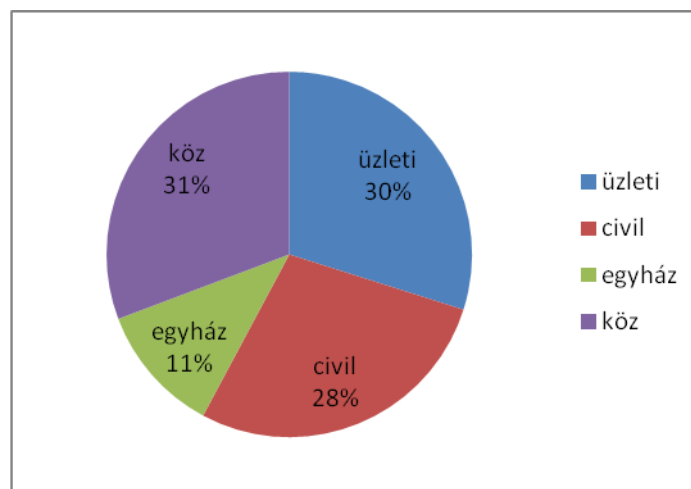
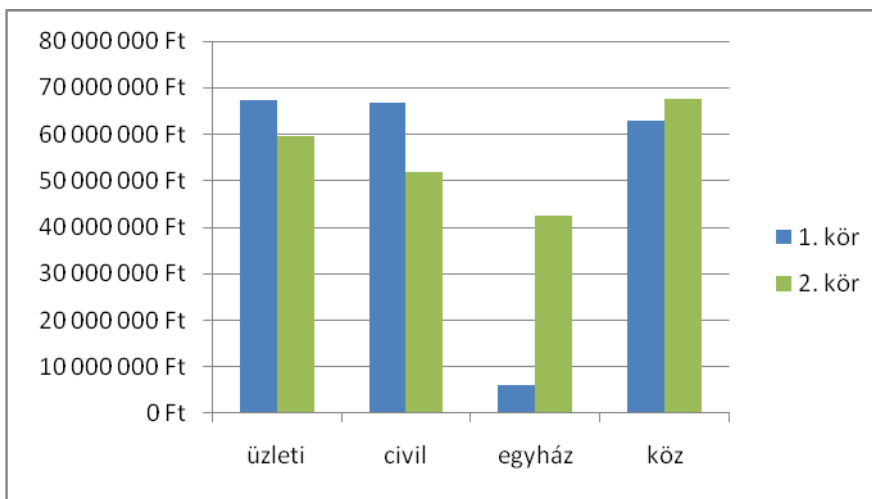
	1. kör	2. kör	összesen	Összes forrás	Megmaradt forrás Ft	
Mikro	6 175 528 Ft	21 047 563 Ft	27 223 091 Ft	5	346 542 €	69 098 258 Ft
Turisztika	61 048 739 Ft	60 280 025 Ft	121 328 764 Ft	7	817 457 €	105 883 409 Ft
Falu	105 309 542 Ft	86 012 579 Ft	191 322 121 Ft	11	707 476 €	5 320 833 Ft
Vidéki	30 646 266 Ft	54 236 634 Ft	84 882 900 Ft	8	490 027 €	51 320 105 Ft
Összesen	203 180 075 Ft	221 576 801 Ft	424 756 876 Ft	31	2 361 502 €	231 622 605 Ft

VVK III. tengely 1. és 2. kör egyben

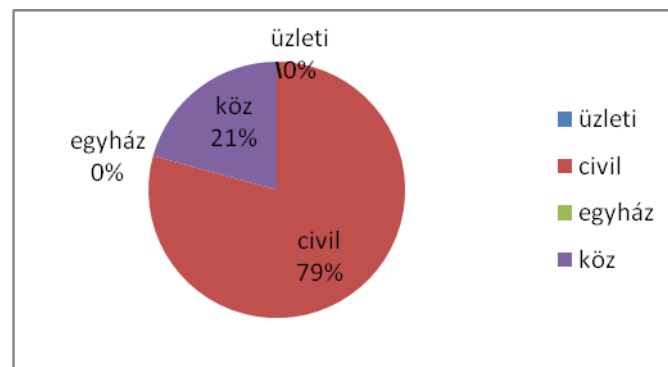
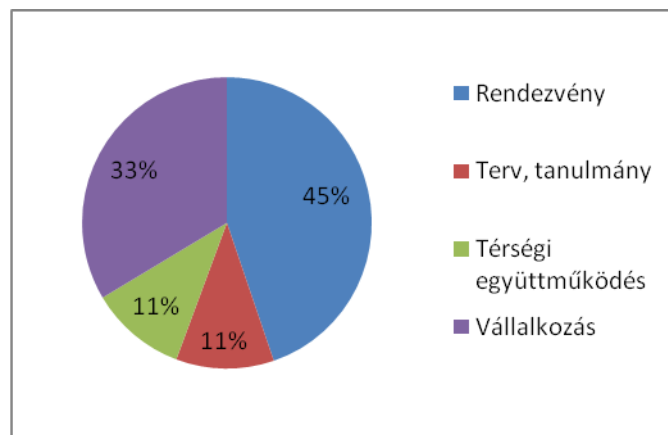
	1. kör	2. kör	összesen	
üzleti	67 224 267 Ft	59 693 988 Ft	126 918 255 Ft	11
civil	66 869 797 Ft	51 789 433 Ft	118 659 230 Ft	5
egyház	6 077 543 Ft	42 565 467 Ft	48 643 010 Ft	5
köz	63 008 468 Ft	67 527 913 Ft	130 536 381 Ft	10
Összesen	203 180 075 Ft	221 576 801 Ft	424 756 876 Ft	31

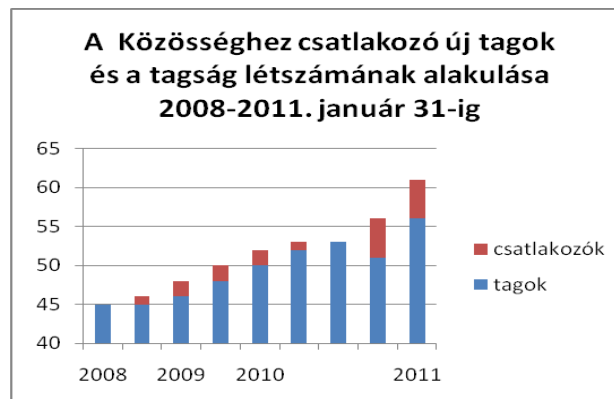
VVK LEADER

Jogcím	Jóváhagyott támogatás	Támogatott kérelem
Rendezvény	26 656 454 Ft	12
Terv, tanulmány	6 480 000 Ft	2
Térségi együttműködés	6 392 000 Ft	1
Vállalkozás	20 004 000 Ft	1
Összesen	59 532 454 Ft	16

Szféra	Jóváhagyott támogatás	Támogatott kérelem
üzleti	0 Ft	0
civil	47 193 246 Ft	10
egyház	0 Ft	0
köz	12 339 208 Ft	6
Összesen	59 532 454 Ft	16

16. ábra A Völgy Vidék Közösség taglétszámának alakulása, 2008-2011.

17. ábra A Völgy Vidék Közösség tagságának összetétele társadalmi-gazdasági szféránként, 2011.

5.5. A térségre vonatkozó egyéb stratégiák listája

A VVK HVS tervezése és 2011. évi felülvizsgálat során a következő térségi vagy a térségre vonatkozó releváns információkat tartalmazó tervezési dokumentumok vidékfejlesztési szempontú másodelemzése történt meg:

- ✓ A Völgy Vidék LEADER térség népességszámának várható alakulása 2020-ig és főbb társadalmi-gazdasági hatásai. Chemcon 2002 Bt., Baracska, 2009.
- ✓ Dél-Fejér megyei gazdaságfejlesztési program. EMIPSZ, Budapest, 2003.
- ✓ Dunamenti és mezőföldi települések térségfejlesztési programja. SZRVA, Szfvár, 1996.
- ✓ Fejér megye agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programja. FMAK, Székesfehérvár.
- ✓ Fejér megyei kistérségek összehangolt stratégiai programja. SZRVA, Székesfehérvár, 2001.
- ✓ Fejér Megyei Közgyűlés ciklusprogram 2002-2006. FMÖ, Székesfehérvár, 2003.
- ✓ Fejér megye területfejlesztési koncepciója és stratégiája. MTA RKK NYUTI, Győr, 1997.
- ✓ Fejér megye területrendezési terve, VÁTI, Budapest, 2000. és 2009.
- ✓ Fejér megye turisztikai koncepciója. LT Consorg Kft. Székesfehérvár, 2002.
- ✓ Gazdasági helyzetkép a Völgy Vidéken. Megalapozás. Chemcon 2002 Bt., 2011.
- ✓ Integrált városfejlesztési stratégia. Martonvásár, Ercsi, Bicske, Szfvár és Erd, 2008-2009.
- ✓ Intelligens Fejér megye stratégia. KJF – MTA RKK NYUTI – SKI Kht. – Datatrans Kft. Székesfehérvár-Nagykovácsi, 2002.
- ✓ Intelligens Sárvíz Kistérség stratégia. Stratégiakutató Intézet Kht., Nagykovácsi, 2003
- ✓ Kistérségi helyzetkép. Közép-Dunántúl. Fejér megye. Ercsi, Bicskei és Székesfehérvári kistérség. VÁTI, Budapest, 2006.
- ✓ Közép-dunántúli Operatív Program. KDRFÜ Kht., Székesfehérvár, 2006.
- ✓ Közép-dunántúli Régió innovációs stratégiája és akcióterve. KDRFÜ-SZRVA, Szfvár, 2004.
- ✓ Közép-dunántúli Régió regionális innovációs stratégiája. KDRIÜ, Székesfehérvár, 2009
- ✓ Közép-dunántúli Régió regionális stratégiai programja 2007-2013. MTA RKK NYUTI KDKCS, 2006.
- ✓ Közép-dunántúli Régió társadalmi atlasza. Pro Régió, Budapest, 2010.
- ✓ Közép-dunántúli Régió területfejlesztési koncepciója és programja. MTA RKK NYUTI, Győr, 1999. és 2001.
- ✓ Országos területi helyzetkép. VÁTI, Budapest, 2009.
- ✓ Völgy Vidék helyi termékei és fejlesztési lehetőségeik. Chemcon 2002 Bt., Baracska, 2009.

5.6. Fenntarthatósági alapelvek

A felülvizsgálat során később kerül kidolgozásra és beépítésre.